Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT

פרייז 15 גראשען

היינט 8 זייטען

נייער פאלקסבלאט

№ 119	Łódź, Poniedziałek 25 maja 1931 r.	ניינטער יאהרגאנג	לאדז, מאנטאג ט׳ סיון תרצ״א	№ 119

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

לאדזער יודען! ארץ=ישראל=באזאר

בעזוכט דעם

זעהט די פרוכטען פון דער ארבייט פון אונזערע ברידער אין ארץ=ישראל

א גרויסער אויסוואהל פון ארץ=ישראלדיגע פראדוקטען

בעזונדערס קונסט=אויסארבייטונגען פון „בצלאל“. .·. .·. אפען טעגליך פון 10 פריה ביז 10 אווענד.

„תוצרת ארץ-ישראל“

לאדז, צעגעלניאנא 10

(פריהער 42) פראנט I שטאק

טעל. 193-42

צו אלע סוחרים און קליינהענדלער

פון גרינעם מארק

13 אזוי ווי נעכטען ד. 24/5 איז פארגעקומען א זיצונג פון אלע סוחרים און קליינהענדלער פון גרינעם מארק און ס׳איז אנגענומען געווארען א רעזאלוציע צו שטימען און אגיטירען פאר דער ליסטע נומ. 13, וואו עס פיגורירט **13**

דער חשובער עסקן

ה׳ משה בענדעל	יחיאל פינטשעווסקי
מענדיל הימעלפארב	פנחס פראוו
אלי׳ וואלדמאן	אהרן שמואל מילעכמאן
דוד כוינאצקי	שמואל עקשטיין
וואלף קליינמאן	משה לאסעצקי
שלום וואלבערג	יוסף וויינבערג
משה מיכאלזאהן	ישראל קארמעיאעל.

דאנקזאגונג.

מיר האבען דעם כבוד אויסצודריקען אונזער דאנק דעם חשוב׳ן עסקן ר׳ משה בענדעל פאר זיין בעמיהונג, אז די חברה משניות וואלבארסקא 20, וועלכע עקזיסטירט 71 יאהר, זאל נישט פארמאכט ווערען. גלייכצייטיג פאדערען מיר אויף אונזערע מתפללים און לומדי משניות אלע ווי איינער

צו שטימען נור פאר דער ליסטע № 13

אויף וועלכער ר׳ משה בענדעל איז דער ערשטער קאנדידאט.

גבאים: (משה פרידמאן
דוד לייב מאשקאוויטש
אייזיק קאמצמי)

12 ציוניסטישער וואהל=קאמיטעט. 12

3 גרויסע וואהל=מיטינגען

היינט, מאנטאג, דעם 25. מאי.

8.30 אווענד אין לאקאל פון פרוכט-און געמיזע-הענדלער-פעראיין, זגערסקא 28.

מארגען, דינסטאג, דעם 26. מאי

8 אווענד אין לאקאל פון אבפאל-הענדלער-פעראיין, מאניושקי 5

8.30 „ „ זאל „איירא פעיסקי“, זגערסקא 17.

מיט רעדעס וועלען ארויסטרעטען: דעפ. ד״ר ראזענבלאט, לאווניק א. יאעל. מ.ח. רומקאווסקי, משה לימאן, אינזש. י. זשעלינסקי, צ. רינגארט א״א

שטימט און אגיטירט פאר דער ליסטע 12.

16 רעליגיעז נאציאנאלער בלאק. 16

היינט, מאנטאג, דעם 25 מאי, 8.30 אוו. קומט פאר אין ענגלישען זאל, וואלטשאנסקא 5 א גרויסער

וואל=מיטינג

געווידמעט די קהלה-וואלען אין לאדז

מיט רעדעס וועלען ארויסטרעטען די ה״ה: ראטמאן י. מ. ביאלער. א. אסט. ל. בוים. מ. העלמאן, וו. זילבערשטיין, מ. לאופגאס. ב. ניימאן, י. עהרליך, א. פיליק, ב. מארעק און אנדערע.

איינגאנג לויט איינלאדונגען. — איינגאנג לויט איינלאדונגען.

וואהל=קאמיטעט פון בלאק פון אונפארטייאישע רעליגיעזע יודען.

אלע אונפארטייאישע רעליגיעזע יודען שטימען פאר דער ליסטע 29

איינטריטס - קארטען צו בעקומען אין וואהל-קאמיטעט פיעטריקאווער 82 און ביים אריינגאנג אין זאל.

צוויי גרויסע וואהל=מיטינגען

1) היינט, מאנטאג, דעם 25-טען מאי, 11 א זייגער פארמיטאג אין זאל „איירא פייסקי“, זגערזשער 17,

2) היינט, מאנטאג, דעם 25-טען מאי, 4 א זייגער נאכמיטאג אין ענגלישען זאל, וואלטשאנסקא 5.

מיט רעדעס וועלען ארויסטרעטען:

געוו. פרעזעס פון דער קהלה בנימין רום, פרעזעס לייביש ראזענבערג, מ. שאליט א. א.

29 יודען! אייער ליסטע איז נומער **29**

וואהל=קאמיטעט פון פעראייניגטע רעליגיעזע יודען

אלע רעליגיעזע יודען שטימען פאר דער ליסטע **18**

ביי אגודת=ישראל אין לאדז

היינט, מאנטאג, ד. 25.-טען מאי 11 א זייגער אין דערפריה קומט פאר אין פילהארמאניא-זאל, נארוטאוויטש 20, א גרויסער

וואהל=מיטינג

א.ד.ט.: אונזער קהלה=טעטיגקייט ביז איצט און אונזער פראגראם אויף להבא.

מיט רעדעס וועלען ארויסטרעטען:

הרב ר׳ איטשע מאיר לעווין (ווארשא), ביים-דעפ. פרעזעס ר׳ ל. מינצבערג, וויצע=פרעזעס ר׳ ה. בערגער, ראטמ. ר׳ פ. ליבערמאן, רעד. א. ג. פרידענזאן, י. בערלינער א. א.

יודען אייער ליסטע איז נ׳ **18**

איינגאנג פריי!

אויפרוף פון פאביאניצער רבי׳ן שליט״א

צו מיינע גוטע פריינד אין לאדז!

13 אזוי ווי מיט כונה טוט מען אויסטראכטען פערשידענע בלבולים אויף אונזער ליס=טע נומער 13 בעהט איך, נישט לאזען זיך פערפיהרען נור **13**

שטימען און אגיטירען אויף די ליסטע № 13

ידידכם הק׳ עמנואל בהה״ק מראספשע זצלה״ה (פאביאניצער רבי)

27 בלאק פון די פעראייניגטע רעליגיעזע יודען פון אלטשטאט, שוהל און ביהמ״ד און באלוטער קרייז און ראדאגאשטש 27

אויף וועלכען עס שטעהען די חשובסטע בעלי-הבתים אין דער שפיץ 1) ר׳ יעקב ווידאווסקי, הויזבעזיצער און גבאי פון דער אלטשטעטישער שוהל 2) ר׳ לייב וועטשטייו, הויזבעזיצער און גבאי פון ראדאשיצער שטיבעל, 3) ר׳ גבריאל רייבענבאך, הויזבעזיצער און גבאי פון גראדזיסקער שטיבעל, 4) ר׳ משה פרענקעל הויזבעזיצער, גבאי פון גראדזיסקער שטיבעל, 5) חיים פודלאווסקי, 6) אברהם ליפסקע, 7) יעקב ראבינאוויטש ארדענט אין היינט מאנטאג, 7 א זייגער אווענד אין „בערלינער זאל“, זאכאדניא 26

א גראנדיעזען מיטינג

מיט רעדעס טרעטען ארויס די ה״ה מאיר שאליט, חיים פודלאווסקי, מרדכי העבער, ברוך אראנאוויטש, משה פרענקעל, אלי פסח פטאשניק און אנדערע.

קומט מאסענווייז — 27 שטימט פאר דער ליסטע 27 — קומט מאסענווייז

13 ערקלערונג. 13

אזוי ווי מען פערשפרייט פאלשע קלאנגען ווענען אונז בכדי אויסצונארען אונזערע שטימען ערקלערען מיר, אז אונזערע ליסטע נומער 13 איז ריין פון וועלכער עס איז א פארטיי און דאס פערבינדונג איז נור פארלויפיג איבער די וואהלען, ד. ה. טעכניש, בכדי די שטימען זאלען נישט פערלוירען גיין.

לאזט אייך נישט פערטושען די מוחות.

שטימט און אגיטירט אלע ווי איין מאן פאר די ליסטע № 13

13 וואהל=קאמיטעט פון פעראייניגטע חסידים און בעל=הבית׳ישע יודען אין לאדז. **13**

די ליסטע פון ציוניסטישען ארבייטס=בלאק איז די ליסטע פון די ארבייטענדע פאלקס-מאסע!

15

שטימט און אגיטירט פאר דער ליסטע פון נאציאנאלער בעפרייאונג און סאציאלער בעפרייאונג פאר נ'

פאר דער ליסטע שטימען: **די יודישע דעמאקראטיע, נאציאנאלע אינטעליגענץ** | — — די איינציגע ליסטע פון דער **יודישער ארבייטערשאפט!** || אונזערע קאנדידאטען:

1) ד"ר שמואל יוסף שוויג, ארצט, פרעזעס פון „מאז", וויצע-פרעזעס פון דאקטוירים-פערבאנד.
2) גרשון ליכטענשטיין, ביוראליסט, מיטגליד פון פארטיי-ראט פון „התאחדות" אין פוילען, פרעזידיום מיטגליד פון „התאחדות" אין לאדז.
3) ד"ר אדאלף גיביאַסקי, ארצט, פרעזעס פון ראט פון דער יודישער פאלקס באנק.
4) סט. שרעטער, האנדעל-אנגעשטעלטער, פרע-זידיום-מיטגליד פון „התאחדות" אין לאדז.
5) ד"ר ה. בערלאס, גימנאזיאל-לערער, פרעזעס פון פערבאנד פון העבראישע פאלקס-שולען.
6) ד"ר לעאן קאהן, ארצט.
7) נחום האלצמאן, בוכהאלטער, עהרען-דירעקטאר פון דער יודישער פאלקס-באנק אין לאדז.
8) שלמה דרייהארן, דענטיסט, ג. פרעזעס פון נותן-לחם אין לאדז.
9) ד"ר עזריאל לעווין, בוכהאלטער, פערוואל-טונגס-מיטגליד פון „ירט" אין לאדז.
10) ה. רעכטמאן, אפטייקער.
11) ד"ר אריה מארטאַוואַוער, דאצענט פון יו-דאיסטישען אינסטיטוט, מיטגליד פון ציוניסטישען אקציאנס-קאמיטעט און פון דער יודישער אגענץ, פרעזעס פון ראיאן-קאמיטעט פון די קאאפערא-טיווע בענק.
12) אברהם אלטער, מייסטער, פערוואלטונגס-מיט-גליד פון מייסטער פעראיין און פון רעטונגס-קא-מיטעט.
13) יצחק דאווידאוויטש, דרוקער.
14) ד"ר משה פריליך, לערער פון יודישען גימ-נאזיום.
15) ד"ר שמעון מאלאוויסט, ארצט.
16) יוסף זשולטקאווסקי, וועבער-מייסטער.
17) יונה בראווערמאן, גימנאזיאל-לערער, פערוו. מיטגליד פון „יבנה".
18) שמעון יאנקעלעוויטש, אפטייקער.
19) נתן פערסיץ, בעאמטער, מיטגליד פון ראט פון דער יודישער פאלקס-באנק, עהרען פארזיצער פון גמילות-חסדים שייבלערס-ראיאן.
20) ד"ר מאקסימיליאן דאווידאוויטש, ארצט.
21) אפרים ראסין, מאניפולאנט.
22) שמעון קאפעלאנסקי, לערער פון יודישען גימנאזיום.
23) אהרן הערמאן, האנדעלס-אנגעשטעלטער.
24) גדליה האכענבערג, וועבער-מייסטער.
25) ד"ר גוסטאוו גערשטיין, ארצט.
26) ראובן שלאפסקי, בוכהאלטער.
27) יחיאל ציטרינאווסקי, לערער, לייטער פון די העבראישע קורסען אין „התחיה"
28) קלמן סוראלסקי, אגענט, ראט-מיטגליד פון דער יודישער פאלקס-באנק.
29) ברוך גאלדבערג, האנדווערקער.
30) בערנארד טימאן, אפטייקער.
31) חיים כהנה, קונסט-מאלער.
32) שמואל רייכמאן, ביוראליסט.
33) יצחק שטיינבערג, האנדעלס-אנגעשטעלטער.
34) אברהם כוסטעצקי, האנדווערקער.
35) דר. יוסף גאלדבערג, ארצט.
36) אלתר סעגאל, לעהרער, פערוואלטונגס-מיטגליד פון „בר-כוכבא".
37) יצחק שמואל זאמבאָוסקי, דראגיסט.
38) יעקב לעווקאָוויטש, בוכהאלטער.
39) חיים גווינט, לעהרער.
40) דר. דוד ראַוויטש, דאקטאר פון דער קר.-קאסע
41) משה אסטראוויטש, בוכהאלטער.
42) אליה קארעליץ, לעהרער פון יוד. גימנאזיום.
43) משה ליפשיץ, הענדלער.
44) משה קאצענעלסאן, גימנאזיאל-לעהרער.
45) יעקב ליפשיץ, לעהרער.
46) דר. יוסף טויבער, לעהרער פון יוד. גימנאזיום
47) וואלף ווינער. אגענט, פערוואלטונגס-מיטגליד פון „התאחדות" אין לאדז.
48) שמואל ליפשיץ, פאלקס-שול-לעהרער.
49) יוסף לוי, זשורנאליסט, פארזיצענדער פון צ.-ק. פון דער ציונ.ארב.-פארטיי „התאחדות" אין פוילען.
50) דר. ז. עלענבערג, גימנאזיאל-לעהרער, מיטגליד פון דירעקטאריום פון „קרן-היסוד" אין פוילען, רע-דאקטאר פון „מיעשענטשניק זשידאווסקי".

15

שטימט און אגיטירט פאר דער ליסטע פון נאציאנאלער בעפרייאונג און סאציאלער בעפרייאונג פאר נ'

הכחשה.

אזוי ווי די ליסטע נומ' 28 האט ארויסגעשטעלט אויף דעם 4-טען ארט א געוויסען

יוסף יהושע קאנסקי

און פעררופט זיך אלס פרעזעס פון דער ת"ת דראדאגאשטש, פער-עפענטליכען מיר, אז פרעזעס פון דער ת"ת דראדאגאשטש איז **יצחק שטיינבערג**, וויצע-פרעזעס **אברהם בריצקאווסקי** און דער אויבענדערמאנטער יוסף יהושע קאנסקי האט קיין שום שייכות נישט צו דער ת"ת מיט אכטונג

די פערוואלטונג (עס פאלגען אונטערשריפטען)

---

2 דער וואהל=קאמיטעט פון די אונפארטייאישע רעליגיעזע יודען פון אלטשטאט, באלוט, ראדאגאשטש און זגיערז **2**

ארדענט איין היינט, מאנטאג, דעם 25-טען מאי, 6 נאכמ. אין זאל „איראפייסקי" זגערזשער 17

א גרויסען מאסען-מיטינג

מיט רעדעס וועלען ארויסטרעטען: דער ערשטער קאנדידאט פון דער ליסטע 2

גרשון וואלמאן, ווי אויך **ד. שמאלעוויטש, מ. פאנטעל, מ. פעפער, ה. גערסט א. א.**

קומט מאסענווייז!

2 שטימט און אגיטירט פאר דער ליסטע 2

הכחשה.

צוליב ווי איך האב געפינען מיין נאמען דערמאהנט אין שייכות מיט דער ליסטע נומער 2

וואו מען האט מיין נאמען ארויסגעשטעלט אין דער פרעסע, אז איך קאנדידיר מכלומרשט אויף דער דאזיגער ליסטע. ערקלער איך עפענטליך, אז איך האב קיין שום דעקלאראציע נישט אונטערגעשריבען און איך האב מיט דער דערמאהנטער גרופע קיין שום שייכות נישט

מיט אכטונג **הענעך ווראבלעווסקי**
פאמארסקא 20.

Dr. med.
W. Eychner
גינעקאלאג-אקושער
זגערזשער 11
טעלעפאן 134–72
נעמט אן פון 2–3 נאכמ.
און פון $7^{1}/_{2}$–9 אוועגד.

---

30 וואהל=קאמיטעט פון „דת ועבודה" **30**

שרודמיעסקא 40, פראנט, 1-טען שטאק.

עהרליך=דענקענדע רעליגיעזע יודען, רעליגיעזע ארביי=טער און יוגענד שטימט פאר די ליסטע פון „דת ועבודה"

די ליסטע 30 וועט קעמפען פאר די פערברייטונג פון די קאמפעטענצען פון דער יודישער קהלה, בכדי זי זאל ארומנעהמען אלע געביטען פון יודישען פאלקס-לעבען.

די ליסטע 30 וועט קעמפען דאס די יודישע קהלה זאל בעוואכען און פלעגען דאס גייסטיגע רעלי-גיעזע לעבען און זארגען פאר די גייסטיגע רעליגיעז-עטישע דערהויבונג פון דער יוד. בעפעלקערונג.

די ליסטע 30 וועט קעמפען דערפאר, דאס דער בודזשעט פון דער קהלה זאל געדעקט ווערען אויסשליסליך פון דער פערמעגליכער יודישער בעפעלקערונג און בעפרייען די ארימע טיילען פון יעדען עטאט-אפצאהל.

די ליסטע 30 וועט קעמפען, דאס די יודישע קהלה זאל מיטהעלפען צו דער מאטעריעלער אויפריכטונג פון דער ארימער יודישער בעפעלקערונג.

היינט, מאנטאג קומט פאר אין „ענגלישען זאל" (וואולטשאנסקא 5) 11 א זייגער פארמיטאג

30 א גרויסער וואהל=מיטינג מיט דער בעטייליגונג פון הרב גארעליק, דוד גאלדקאין, שלמה פאלמאן, ראובן שפירא, יחיאל שיפער, פ. טאפלאביטש א.א. אונזער 1-טער קאנדידאט איז דער לאנגיעהריגער און עהרליכער פאלקס-טוער

ר' אברהם וואלפיש. שטימט און אגיטירט פאר עהרליך=רעליגיעזער ליסטע נומער 30.

דער סעקרעטאריאט איז טעטיג א גאנצען טאג.

אבארט צו שלאפעז

פאר 2 אנשטענדיגע יונ-געלייט, איז אבצוגעבען.
צו ערפאהרען
14 פאמארסקא 14
אין הויף, 2. שט., לאסקי.

Dr. Różaner

ספעציאליסט פון הויט און וועגערישע קראנק-הייטען און קינדערלאזיגקייט
נארוטאוויטשא 9, טעלעפאן 128-98
נעמט אן פון 8–10; 5–8 אוועגד

---

7 האנדווערקער שטימט און אגיטירט פאר די ליסטע **7**

צו אלע האנדווערקער!!!

געדענקט מיטוואך, דעם 27-טען מאי דארפט איהר איבערגעבען דער גורל אין אייערע אייגענע הענד. קיין איין האנדווערקער טאר נישט שטימען פאר קיין אנדערע ליסטע, ווי פאר זיין אייגענער ליסטע נומער 7.

היינט, מאנטאג, 7 א זייגער אין אוועגד קומט פאר

א גרויסער וואהל-מיטינג

פאר שוסטער, אין לאקאל פון שוסטער-צעך, זאכאדניא 66 אויף וועלכען אלע מיטגלידער און נישט-מיטגלידער ווערען געבעטען צו קומען מאסענווייז.

וואהל-קאמיטעט פון די פעראייניגטע האנדווערקער צו דער יודישער קהלה אין לאדז

צו אלע פליישער פון גאנץ לאדז!!

היינט, מאנטאג, 6 א זייגער אוועגד קומט פאר אין פליישער-פעראיין, פיעטריקאווער 24

א דרינגענדע פערזאמלונג

געווידמעט די קהלה-וואהלען.

אלע פליישער ווערען אויפגעפארערט פינקטליך צו קומען.

אלע פליישער שטימען מיטוואך

דעם 27-טען מאי

17 ◄ פאר די איינציגע ליסטע ► **17**

די פערוואלטונג.

פעראייניגטער בלאק פון — **קליינהענדלער** — און דעטא-ליסטען

8 ארדענט איין היינט, מאנטאג, דעם 25-טען מאי פאלגענדע **8**

מיטינגען

12 א זייגער מיטאג אין פרוכטען-הענדלער-פעראיין, זגערזשער 28

8 א זייגער אוועגד אין הילפס-פעראיין „נותן לחם", סאלנא 14

מיט רעדעס וועלען ארויסטרעטען: ראטמאן כארי, פארבער אדוו. צוקער, פרייס, אבראמאוויטש, נאפארסטעק א. א.

---

24 פעראיינ. רעליגיעזער וואהל-קאמיטעט פועלי אגודת ישראל, לאדז **24**

היינט, מאנטאג, דעם 25-טען מאי, 4 נאכמיטאג קומט פאר אין גארטען „אקאצים", זאכאדניא 2

א גרויסער וואהל=מיטינג

מיט רעדעס וועלען ארויסטרעטען די ח"ח ד. ה. זילבערשטיין, פרנס י. צעדערבוים, ראטמאן, י. בילויער, י. דייטש, רעד. פ. לאנדענבערג, ד. באמאץ, נ. ניסענבוים א.א. איינגאנג פריי!

ארבייטער, געדענק! „בונד" און „פועלי ציון" האבען דעזערטירט. זאלסט זיך נישט פערלאזען אויפ'ן חסד פון הויז-ווירטען און פאבריקאנטען.

גיב דיין שטים פאר דער איינציגער ארבייטער-ליסטע 24

היינט, מאנטאג, דעם 25 מאי, 11 א זייגער פייטאג קומט פאר אויפ'ן בית-החיים **א הזכרה** און די ענטהילונג פון דער מצבה נאך אונזער אונפערגעסליכער טאכטער און שוועסטער

נ. ע. שרה בלימה

צו וועלכער אלע קרובים, פריינד און בעקאנטע ווערען געבעטען צו קומען.

עלטערן (יעקב שיע און מרים
(גאלדמאן

צו דער לאדזשער בעפעלקערונג!

צוליב דעם, וואס מאנכע שענקערס פערקויפען צו 15 גר. א גלעזל ביר מאך איך בעקאנט, אלע מיינע ג' געסט, אז פאר 15 גר. ווערט פערקויפט נאר א קליין גלעזל בייריש ביר. ביי מיר וועט איהר בעקומען פון היינטיגען טאג אן נאר אנשטאט פילזנער

ביר, 0.20 פאר 15 גר. און א 0.25 פאר 20 גר.

בעמערקונג: גיט אכטונג אויף דעם שפונד פון פאס, וויל אויפ'ן אמת'ן פילזנער ביר איז אויסגעבערנט J. W. מיט אכטונג

א. מ. סאוויצקי רעסטאראן-אינהאבער, פּיָשעשינער 21

לאָדז, 25 מאַי 1931

„נייער פאָלקסבלאַט"

לאָדז, 25 מאַי 1931

צוויי יובל'ס

די טעג קומט פאָר אין ריגע דער יום־טוב צום צעהן־יאָהריגען יובל פון דער יודישער שול־אָרגאַניזאַציע אין לעטלאַנד.

אין הערבסט פון היינטיגען 1931 יאָהר האָט געזאָלט פאָרקומען דער צעהן־יאָהריגער יובל פון יידישען לעהרער־סעמינאַר אין ווילנע.

צוויי שטעט, און אַזאַ מין אונטערשיד אין גורל, אַזאַ פערשידענע מערכה. ריגע האָט קיינמאָל נישט פּרעטענדירט אויף צו זיין אַ צענטער פון דער יודישער קולטור, דינאַבורג, קרייצבורג, ליבאַווע — געוויס נישט. ווילנע איז געווען און געבליבען אַזאַ אָנערקענטער צענטער, און אַזוי פערשידען האָט זיך צונויפגעלייגט דער מזל פון דער יודישער קולטור אין אָט די ביידע שטעט. ביידע געהערען זיי צו יונגע מלוכות, וואָס האָבען אויפגעטויכט פון לאַנגער פערצויגענער קנעכטשאַפט, אַרויסגעשוואומען פון ים פון בלוט פון מלחמות, פון וועלטצערודערונג, אין מאָמענט, ווען פערמאַטערט פון דער וועלט־שחיטה, האָט אַ וועלט גענומען ריידען פון רעכט און גערעכטיגקייט. און טאַקע אָט דער לאָזונג האָט געהאָלפען סאַנקציאָנירען דעם אויפקום פון די נייע מלוכות, און צווישען זיי דאָס גרויסע פוילען און דאָס קליינע לעטלאַנד. מינדערהייטען דאָ און מינדערהייטען דאָרטען — און וואָס פאַר אַ תהום אין דער בעציהונג: אַ פול־בערעכטיגטער מלוכישער שול־וועזען פאַר אַלע מינדערהייטען אויף זייערע שפּראַכען — אין לעטלאַנד. קיינער בעקלאָגט זיך און האָט זיך נישט צו בעקלאָגען אויף עקאָנאָמישער איינזייטיגער פּאָליטיק בנוגע צו די מינדערהייטען — אין לעטלאַנד.

און ביי אונז פרעגט שוין בעסער נישט. פערדרוקט אין אַן־עקאָנאָמישען געטאָ, אויסגעשלאָסען פון אַלע מלוכהשע אַמטען, פון אַ מלוכה'שע אונטערנעהמונגען, ווי אין אַ טעמפּען ווינקעל בעשפּאַרט צעקוועטשט פון שטייער־שרויף, זאָגט מען, טענהט מען, אַז קולטור און שול אויף מוטערשפּראַך איז גאָר אַ „פּריווילעגיע", מוטערשפּראַך? — ניין, עס איז נישט דאָס עלעמענטאַרסטע רעכט פון יעדען פאָלק, עס איז נישט קיין חוב פון דער מלוכה, לגבי איהרע בירגער, ווי לופט צום אָטעמען; ניין, עס איז נאָר בלויז אַ חסד, אַ פּריווילעגיע, (אַ שיין וואָרט!) און דאָס זאָגען עס פּאָליאַקען וואָס ווייסען אויך איצט פאַר דעם צו קעמפען — אין ליטע, אין אַנדערע לענדער. דאָ ביי אונז, און אין די דרייסיגער יאָהרען פון צוואַנציגסטען יאָהרהונדערט איז פאַר נישט־פּאָליאַקען אַ נאַציאָנאַלע שול, א שול אויף מוטער־שפּראַך — אַ פּריווילעגיע, און גיהט גיט צו פערשטעהן אַז „וואָס דיר איז נישט ליב, טו נישט דעם צווייטען".

און אַז ווען די פוילישע מלוכהשאַפט ... קומענדיג קיין ווילנע, שוין געפונען אַ ברייט פערצווייגטען יודישען שול־וועזען, האָט מען איהם ביסלעכווייז גענומען.... רעדוצירען (כדי נישט צו זאָגען שאַרפער): אויפגעהערט צו צאָהלען די סובסידיעס, וואָס די שולען פלעגען בעקומען, איגנאָרירען; נישט בעשטעטיגען קיין לעהרער, נישט געבען קיין רעכט.

און אַז די יודישע שולען לעבען דאָך, איז געקומען אַ נייער תירוץ: קאָמוניסטען. וואו? ווער? ווען? — פאַקטען? — השפעות זאָגט מען? און אויב יאָ? איז דען שליסען די שולען? צי טרייבען פון די שולען צו עקסטרעמקייט? דאָס טוען דאָך אַנדערע און דווקא נישט־יודישע פאַקטאָרען, וואָס שטעלען די יוגענד אין אַזעלכע בעדינגונגען, אין אַזאַ אויסזיכטסלאָזיגקייט, אַז זי מוז בעהמען טרוימען וועגען ווייטע גליקען.

טרייבט מען זי צו עקסטרעמקייטען, אָבער וואָס איז שולדיג די שול? צו וואָס די אויסגעטראַכטע מעשיות? צו וואָס צעקלינגט די גאַנצע פּוילישע פּרעסע וועגען אַ כלומרשטער נישט געשטויגענער נישט געפלויגענער קאָמוניסטישער פערזאַמלונג, וואו מען האָט פערהאַלטען 27 סעמינאַריסטען? ווייסען דאָך אַלע אַז לא דובים ולא יער, אַז די גאַנצע פערזאַמלונג איז קיין פערזאַמלונג נישט געווען.

— „די פערוואַלטונג פון סעמינאַר טאָלערירט" דעריבער דאַרף מען דעם סעמינאַר שליסען. אָבער — טאָלערירען קען מען עפּעס, בעת עס איז אָבער קיין זאַך נישט געווען, נישטאָ קיין עפּעס, טאָ וואָס איז דאָ שייך טאָלעראַנץ? נאָר וואָס העלפען די טענות — צוויי יובלי'ס:

איינער אין פריהלינג אין ריגע.

דער צווייטער האָט געזאָלט זיין אין הערבסט אין ווילנע, איינער געהט אין נאַציאָנאַלען טעאַטער אין ריגע, דער צווייטער — אַ יובל מיט אַ קדיש צוזאַמען.

פאַרוואָס? פאַרוועגן? — פרעגט נישט קיין קשיות — עס איז דאָ דער אַלטער תירוץ אויף אַלע קשיות.

ב. מאלאַן.

DOKTOR
H. WOŁKOWYSKI
4 צעגעלניאַנאַ 4
(פריהער צעגעלניאַנאַ 36) טעל. 216-90,
ספּעציאַל־אַרצט פאַר הויט־ און ווענערישע קראַנקהייטען, מענער־שוואַכע, אַלע אַרט אַנאַליזען, עלעקטראָטעראַפּיע, בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ־שטראַהלען
נעמט אָן פון 9 — 2 נאַכמ. און פון 5— 9 אָוונד
פאַר דאַמען בעזונדערער וואַרטע־צימער.

אַרום 17-טען ציוניסטען קאָנגרעס

מאיר גראָסמאַנס ערקלערונגען אויף אַ פּרעסע־קאָנפערענץ וועגען דעם רעוויזיאָניסטישען פּראָגראַם

לאָנדאָן, (יט"א). אין הויפּט־ביוראָ פון רעוויזיאָניסטישען פערבאַנד איז פאָרגעקומען אַ פּרעסע־קאָנפערענץ אויף וועלכער ה' מאיר גראָסמאַן האָט רעפערירט וועגען דער שטעלונג פון די רעוויזיאָניסטען אויף דעם 17־טען ציוניסטישען קאָנגרעס און זייער בעציהונג צו די איבעריגע טיילען פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע.

דער אונטערפאָלג פון דער פערברייטערטער יודישער אַגענץ — האָט ערקלערט ה' מאיר גראָסמאַן — איז שוין איצט געוואָרען קלאָר, די יודישע אַגענץ האָט נישט געבראַכט נישט קיין פּאָליטישען איינפלוס און נישט קיין געלד, און האָט בלויז פערגרעסערט די צומישונג. די רעוויזיאָניסטען וועלען אַרויסטרעטען אויף דעם קאָנגרעס פאַר אַ דעמאָקראַטיזירונג פון דער יודישער אַגענץ וואָס דאַרף זיין אונטערגעוואָרפען דער קאָנטראָל פון די יודישע מאַסען. דער איצטיגער סיסטעם פון נאָמינירען נאָטאַבלען וועלכע רעפּרעזענטירען קיינעם נישט חוץ זיך אַליין, מוז בעזייטיגט ווערען.

די רעוויזיאָניסטען געהען צום 17־טען ציוניסטישען קאָנגרעס מיט דער גרייטקייט מיטצואַרבייטען מיט ציוניסטען פון אַנדערע ריכטונגען און, ווען עס וועט זיין נויטיג, איבערצונעהמען די פעראַנטוואָרטליכקייט פאַר דער לייטונג, די רעוויזיאָניסטען האָבען פולען צוטרוי צו זייער קראַפט, זיי בעזיצען אַ פּראָגראַם די פּאַסענדע פערזענליכקייטען און אַ גרויסע, אַלץ שטייגענדע צאָהל אַנהענגער.

ביי דער געלעגענהייט — האָט ווייטער ערקלערט ה' מאיר גראָסמאַן — וויל איך ענטשיידען אָפּוואַרפען די בעהויפּטונג, אַז די רעוויזיאָניסטען זענען געגנעריש געשטימט צום אַרבייטער־פליגעל פון דער ציוניסטישער בעוועגונג. די רעוויזיאָניסטען אַנערקענען דאָס רעכט פון יעדען טייל פון דער בעוועגונג אויף אייגענע אידעען, אויף ווי ווייט די דאָזיגע אידעען שטערען נישט דעם טעמפּאָ פון דער יודישער אַרבייט פאַר דערגרייכען אין דער מעגליך קירצעסטער צייט אַ יודישע מעהרהייט אין ארץ־ישראל. עס איז פאָלשטענדיג אונריכטיג די בעהויפּטונג, אַז די רעוויזיאָניסטען זענען פיינדליך געשטימט לגבי די אַראַבער. עס איז גענוג זיך בעקענען מיט דעם רעוויזיאָניסטישען פּראָיעקט פון אַגראַר־רעפאָרם, כדי צו פערשטעהן די גרונדלאָזיגקייט פון דער דאָזיגער בעהויפּטונג.

ק. פּ אַנסקי'ס קאָנגרעס־אַקציע אין ווין

ווין, (יט"א) דאָ האָט געוויילט אייניגע טעג דער מיטגליד פון דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע אינזש. קאַפּלאַנסקי, וועלכער האָט געהאַלטען אַ רעפעראַט וועגען די פּראָבלעמען פון 17־טען ציוניסטישען קאָנגרעס אין ליכט פון דער פּועלי־ציוניסטישער אידעאָלאָגיע און האָט ענטוויקעלט די דאָזיגע פּראָבלעמען אויף אַ פּרעסע־קאָנפערענץ, אין זיינע אויספיהרונגען האָט אינזש. קאַפּלאַנסקי אָנגעצייכענט די פּאָליטישע און סאָציאַלע פראַגען, וועלכע מוזען געלעזט ווערען דורכ'ן קאָנגרעס און האָט בעזונדערס אונטערגעשטראָכען די נויטווענדיגקייט פון אַ פערשטענדיגונגס־פּאָליטיק מיט די אַראַבער און פון אַ קאָמפּראָמיס אין דער פראַגע פון פּאַרלאַמענטאַרישער קערפּערשאַפט אין ארץ־ישראל.

אינזש. קאַפּלאַנסקי האָט אויסגעדריקט די גרייטקייט פון דער יודישער אַרבייטער־פּאַרטיי צו בילדען אַ קאָאַליציע מיט אַנדערע קאָנגרעס־גרופּען, כדי צו שאַפען די נייע ציוניסטישע עקזעקוטיווע. די דאָזיגע גרייטקייט געהט אָבער נישט אַזוי ווייט, אַז די קאָאַליציע זאָל אַרומנעהמען די רעוויזיאָניסטישע און האַלב רעוויזיאָניסטישע גרופּען, צווישען אַנדערע רעאַקציאָנערע פּרובען — האָט ערקלערט אינזש. קאַפּלאַנסקי איז צו ערוואַרטען אויף דעם קאָנגרעס אויך אַ פּרוב צו פערשמעלערען די טעטיגקייט פון קרן־קימת און קרן־היסוד און פערברייטערען די מעגליכקייטען פאַר פּריוואַט־ווירטשאַפט. אינזש, קאַפּלאַנסקי גלויבט, אַז אין דער פראַגע פון ענטוויקלונגס־פּלאַן פון ארץ־ישראל איז מעגליך אַ קאָמפּראָמיס צווישען די אַראַבישע און יודישע וואונשען. די פון יודישען צד געוואונשענע פערשטענדיגונגס־פּאָליטיק מיט אַראַבער דאַרף אויך פערלייכטערט ווערען דורך דער ערוואַרטעטער ענדערונג אויף דעם פּאָסטען פון הויך קאָמיסאַר אין ארץ־ישראל.

פעראייניגטער בלאָק פון אַלע לינקע ציוניסטישע גרופּירונגען

וואַרשע, (יט"א) אין די לעצטע וואָכען זענען געפיהרט געוואָרען אונטערהאַנדלונגען צווישען דעם וועלט־פערבאַנד פּועלי ציון, דעם וועלט־פערבאַנד „התאחדות", דער וועלט־לייטונג פון „השומר הצעיר" און וועלט־ביוראָ פון „החלוץ", וועגען שאַפען איין בשותפותדיגע ליסטע אין אַלע לענדער ביי די וואַהלען צום 17־טען ציוניסטישען קאָנגרעס. די פערהאַנדלונגען האָבען געצילט צו שאַפען אַ בלאָק, וואָס זאָל אַרומנעהמען אַלע לענדער אין אייראָפּאַ, צפון און דרום־אַמעריקא און אויך אַפריקא.

אין די לעצטע טעג זענען די פערהאַנדלונגען גינסטיג געשלאָסען געוואָרען און דער הסכם איז אונטערגעחתמעט געוואָרען פון אַלע פיער דערמאָנטע וועלט־אָרגאַניזאַציעס. דער דאָזיגער הסכם נעהמט אַרום אַלע לענדער, און עס זענען שוין אויך בעשטימט געוואָרען די מאַנדאַט־פערטיילונג צווישען די בעטייליגטע אינ'ם בלאָק אין אַלע לענדער, אין פּוילען, דייטשלאַנד, ליטע, טשעכאָסלאָוואַקיי, ענגלאַנד, בולגאַריען, בוקאָווינע, אַרגענטינע, א. אַ. לענדער געהען די פּועלי ציון אויפ'ן ערשטען אָרט אין מזרח און מערב־גאַליציען בעסאַראַביען, אַלט־רומעניען, עסטלאַנד, בראַזיליען, דרום־אַפריקע, געהען „התאחדות" אויפ'ן ערשטען אָרט. אין טראַנסילוואַניען, האָלאַנד, און אונגאַרן געהט דער „השומר הצעיר" אויפ'ן ערשטען אָרט.

די ליסטעס וועלען אין אַלע לענדער פיגורירען א. נ. ליסטע פונ'ם אַרבייטענדען ארץ־ישראל.

די בעציהונגען פון דער שפּאַנישער רעפּובליקאַנישער רעגירונג צו יודען

ספּעציעלער אינטערוויו מיט׳ן שפּאַנישען אויסערן-מיניסטער

זשענעווע, (י. ט. א.) דער שפּאַנישער אויסערן־מיניסטער ה' לערו האָט אין אַ געשפּרעך מיט דעם זשענעווער יט"א קאָרעספּאָנדענט אויסגעדריקט זיין צופרידענהייט, וואָס ער האָט די געלעגענהייט צו עמפּפאַנגען אַ פערטרעטער פון דער יודישער פּרעסע און איהם מיטטיילען זיין שטעלונג צו דער יודען־פראַגע.

ה' לערו האָט ערקלערט, אַז שפּאַניען בעציהט זיך מיט גרויס סימפּאַטיע צו די אַלע, וואָס רעדען שפּאַניש, בעזונדערס צו די שפּאַניאָלישע יודען, וועלכע האָבען אין משך פון דורות אויפגעהאַלטען די שפּאַנישע שפּראַך, הגם זיי זענען ווייט פון שפּאַניען. דער פאַל פון די שפּאַניאָלישע יודען דערמאַנט די שפּאַניער די גרויסע אומגערעכטיגקייט, וועלכע איז בעגאַנגען געוואָרען נעגען אַן אַרבייטזאַמען פאָלק, וועלכער האָט געלעבט אַזוי פיעל יאָהרען אין שפּאַניען, בעריהמט געמאַכט איהר געשיכטע און אַזוי פיהל בייגעטראָגען אין מיטעלאַלטער צו דער ציוויליזאַציע.

די שפּאַנישע רעגירונג האָט שוין גענוצט די געלעגענהייט זיך צו בעשעפטיגען מיט דער פראַגע וועגען דער נאַטוראַליזאַציע פון די יודען, וואָס וואוינען אין אַ גרויסער צאָהל אין פערשידענע ערטער פון מאַראָקאָ (סיי שפּאַניש, סיי פראַנצויזיש). ה' לערו גלויבט, אַז עס קענען נישט זיין קיין שום מניעות פאַר דער נאַטוראַליזאַציע פון די דאָזיגע יודען, ווייל ער האַלט, אַז די גזירות פון די קאַטוילישע קעניגען קענען נישט בעטראַכט ווערען אַלס נאָך גילטיג.

ה' לערו דריקט אויס ביי דער געלעגענהייט זיין פערזענליכע מיינונג, אַז די שפּאַנישע רעגירונג וועט דאַרפען בקרוב בעהאַנדלען די פראַגע וועגען דער נאַטוראַליזאַציע פון די שפּאַניאָלישע יודען, וועלכע וועלען ווערען שפּאַנישע בירגער אין איהר גאַנצען פערנעם און פעסטשטעלען אַלגעמיינע כללים פאַר דעם.

אויף דער פראַגע, צי די שפּאַנישע רעגירונג האָט נישט בדעה פאָרמעל צו אַנולירען דעם געזעץ וועגען גירוש ספרד פון 1492, וואָס וואָלט געהאַט אַ גרויסע מאָראַלישע ווערט, האָט ה' לערו געענטפערט, אַז די רעגירונג האָט נאָך די פראַגע נישט בעטראַכט. ער פערזענליך, אַלס שעף פון דער רעפּובליקאַנישער און ראַדיקאַלער פּאַרטיי, איז אָבער ביי דער מיינונג, אַז שפּאַניען דאַרף אין דעם פאַל זיין ראַדיקאַל און ערקלערען פאַר דער גאַנצער וועלט, אַז דאָס געזעץ פון 1492 איז אָבגעשאַפט, דערמיט וואָס סאַנקציאָנירט וועט ווערען די אמת'ע גלייכבערעכטיגונג פון אַלע בירגער.

אויף דער ווייטערער פראַגע וועגען אימיגראַציע פון יודען קיין שפּאַניען און וועגען דער עקאָנאָמישער לאַגע, האָט ה' לערו בעמערקט, אַז געוויס וועלען קיין שום געזעצליכע מניעות נישט זיין פאַר דעם און אַז די פראַגע הענגט אָב פון דעם, אויף וויפיל דער אימיגראַנט וועט האָבען אויסזיכטען זיך איינצואָרדנען צי נישט.

צום שלוס פון געשפּרעך האָט ה' לערו ערקלערט, אַז ער בעציהט זיך מיט גרויס אינטערעס און סימפּאַטיע צום ציוניזם. מיט'ן פּאַלעסטינאַ־פּראָבלעם בעשעפטיגען זיך דער פעלקער־בונד און ענגלאַנד, אַזוי אַז דאָס איז אַ דעליקאַטע פּאָליטישע פראַגע. ער וויל אָבער אויסדריקען זיין פולע סימפּאַטיע צו די יודישע בעמיהונגען ווידער אויפצובויען זייער היים אין א"י, אויפהערען צו זיין צוזייט און צושפּרייט אָהן אַ מקום מקלט און נע־ונד איבער דער גאַנצער וועלט. ער בעציהט זיך מיט סימפּאַטיע צו אַלע אונטערדריקטע און דאָס יודישע פאָלק איז אונטערדריקט מעהר ווי אַלע.

ווען עס ברענען קלויסטער'ס אין שפּאַניען

— ! מען ברענט קלויסטערס אין שפּאַניען ! — שפּאַנישע גלחים אַנטלויפען איבער דער גרעניץ יעזואיטען, די מעכטיגע שפּאַנישע יעזואיטען, וואַרפען אַראָפּ פון זיך זייער גרויסע און גרויזאַמע סוטאַנע און שאַרען זיך אַרויס פון שפּאַניען, דער המון ברענט די קלויסטערס און מאָנאַסטירען דער המון שיסט אויף פייערלעשער, וואָס ווילען ראַטעווען די ברענענדע קלויסטערס, מענער, פרויען, אַלטע לייט און קינדער שטעהען טאָג און נאַכט אין אַ גרויסען קרייז אַרום די פלאַמענדע ווענט פון די ברענענדע מאָנאַסטירען און שרייען פול פרייד :—

— זאָל עס ברענען ! — זאָל עס ברענען! —

דערזעלבער שפּאַנישער המון, וואָס איז נאָך מיט אַזאַ קורצער צייט צוריק אַזוי פרום און איינגעבויגען געגאַנגען אין די אַלע קאַטוילישע פּראָצעסיעס, דער פאַרביגער, פרומער שפּאַנישער המון די פרויען אין זייערע פאַרביגע שאַלען, די מענער, וואָס האָבען פרום מיטגעזונגען אויף די שפּאַנישע גאַסען דעם „אַווע מאַריאַ", די קינדער וועלכע מען האָט פון ערשטען טאָג אָן ערצויגען שטרענג קאַטויליש פרום, — די אַלע טאַנצען איצט און זינגען זייער רעפּובליקאַנישע מאַרסעליעזע אַרום די פלאַמענדע קלויסטערס און ברענען שייטער הויפענס פאַר זייערע ביז־איצטיגע שטרענג פערהייליגטע גייסטליכע! — דער זעלבער שפּאַנישער המון וואָס איז דורות דורות לאַנג געוואַקסען אונטער'ן געזאַנג פון קאַטוילישע לידער, וואָס האָט נאָך פון די ערשטע קאַמפּען מיט די מאַכמעדאַנער געלערנט זיך שפּרייטען גלויבען מיט'ן שאַרף פון מעסער און האָט שפּעטער געטאַנצט און געיובעלט אַרום די פלאַמען פון די טויזענדער פערברענטע יודען! — דער זעלבער המון ברענט איצט — די שווערע אָהן רחמנותדיגע ווענט פון די יעזואיטען — — — בלייבט איהר גלייכגילטיג דערצו? לייענט איהר די ידיעות ווי אַלע אַנדערע ידיעות פון דער נייער שפּאַנישער רעפּובליק? וועקט עס נישט אין אייך אַזוי פיל שווערע, אַזוי פיל פיינליכע ערינערונגען? — קומט אייך נישט נאָכאַמאָל אין זינען דער אונפערגעסליכער גירוש ספרד און די אַלע מוראַדיגע גרויזאַמקייטען וואָס די שפּאַנישע יעזואיטען האָבען אונז אָפּגעטון? צינדט זיך אויך אין אונזער יודיש האַרץ נישט אָן אַ בעזונדער נר תמיד פון יאָהרצייטען, וועלכע קענען זיך אין אונזער זכרון נישט אויסלעשען, כאָטש אַזוי פיל דורות זענען שוין פערביי?

נישט קיין געפיהל פון נקמה, ניין דוכט זיך, כאָטש דאָס וואָלט אויך געווען בערעכטיגט, און נאַציאָנאַלע נקמה וואָרט דאָך ביי נישט־יודען אַזוי העראָיש בעזונגען! ניין, נישט נקמה, נאָר עפּעס אַ געפיהל פון גערעכטיגקייט, פון שפּעטער גערעכטיגקייט, וועלכע קומט פאָר און צאָהלט אָפּ די שולדיגע. אַ געפיהל, אַז ווען מען העצט איינציג דעם המון צו אָנצינדען שייטער הויפענס און מען לערנט איהם ברענען די געגנער, מוז מען אַליין אַמאָל אַרויף אויפ'ן שייטער הויפען און אַליין אַריינפאַלען אין פלאַם וועלכען מען האָט דורות לאַנג געלערנט אָנצינדען. יודען זענען ווייט פון אַסאַך אַנדערע רעליגיעס, אָבער די שפּאַנישע גייסטליכע האָבען אַזוי ביטער אַריינגעביסען זיך אין אונזער בלוט אין אונזער לייב און אין אונזער זכרון מען האָט יודען געברענט אין אַלע לענדער, געטריבען פון אַלע לענדער, אָבער אין ערגעץ האָט עס נישט אַזוי וועה געטון ווי אין שפּאַניען? פאַרוואָס? — אפשר דערפאַר, וואָס אין די אַלע אַנדערע לענדער זענען מיר געווען נישט מעהר ווי די יודען פון געטאָ. די מענשען מיט דער לאַטע אויף דער פּלייצע, די, וועלכע האָבען שטיל און הכנעה'דיג זיך אַריינגעקריגען אין אַ לאַנד און אויך שוין געוואוינט געוואָרען צו זיין די נידערגעשלאָגענע, די געטריבענע, און אין ספרד זענען מיר געווען דאָס שטאַרקע, דאָס מאַטעריעל און גייסטיג רייך און שטאָלץ שפּאַניש יודענטום, דאָס יודענטום וואָס איז נאָך אין דעם לאַנד געווען פאַר די שפּאַניער און דאָרט איבערגעלעבט דעם אַראַביש יודישען

(ווייטער אויף 7־טע זייט)

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

ערב קהלה-וואהלען

די וואַהל־קאַמפּאַניע אין לאָדז הויבט ערשט איצט אָן צו געבען עמאָציע און ווערט ערשט „אינ־טערעסאַנט“.

ביז איצט האָבען די ריכטונגען געפּרובט צו פיהרען אַ דיפּלאָמאַטישע וואַהל־אַקציע, אויב מען האָט זיך געזאָגט אין טאַטענס טאַטען אַריין — [illegible] מען אָבער געזאָגט אין דער ווערלט אַריין, נישט אַנגערופען קיין נעמען און קודם כל האָט מען גע־לויבט די אייגענע „סחורה“.

איינציגווייז האָט אָבער אויסגעפּעהלט אַמוני־ציע אויף אַזאַ קאַמף און מען האָט געמוזט אָנהויבען שעפּען פון אַרסענאַל פון זידלערייען, בעליי־דיגונגען, פּליאָטקעס און רכילות,

איצט זענען שוין אַלע אַרויס מיט לשון און מ'פיהלט די נאָהענטקייט פון די וואַהלען.

מ'קריגט זיך נישט נאָר צווישען געגענזעצ־ליכע ריכטונגען, נאָר אַפילו צווישען אייגענע, „אידעען־גענאָסען“ וועלכע וואָלטען אויך געוואָלט האָבען די אויבערהאַנד איינער איבער'ן אַנדערען.

*

ס'איז בעקאַנט אַז

צווישען דער „אגודה“ און די „פּועלי־אגודת־ישראל“

הערשען די לעצטע צייטען נישט קיין ברידערליכע בעציהונגען, אויפ'ן לעצטען צוזאַמענפאָהר פון די פּועלים האָט זיך אַרויסגעוויזען אַז זייער אָפּאָזיציע צו דער „אגודה“ איז זעהר אַ שאַרפע און ס'האָט געהאַלטען, אַז ס'זאָלען איבגאַנצען איבערגעריסען ווערען די בעציהונגען צווישען דער „אגודה“ און די „פּועלי אגודת ישראל“. ווען ס'איז געקומען צו די קהלות־וואַהלען אין לאַנד האָט טאַקע די „פּועלי אגודת ישראל“ בעשלאָסען אומעטום ווי דאָס איז נאָר פאַר זיי מעגליך, אַרויסצושטעלען איי־גענע ליסטעס, זיי האָבען אָבער נישט געוואָלט שליסען קיין פערבינדונגס־ליסטעס מיט דער „אַגו־דה“. אָבער דאָ איז געקומען אַן'איבערוועגונג פון אויבען, דער גערער רבי האָט זיך געווענדעט צום צ.ק. פון „פּועלי אגודת ישראל“ אַז זיי זאָלען או־מעטום שליסען פערבינדונגס־ליסטעס מיט דער „אגודה“, כדי ס'זאָלען נישט פערלוירען געהען קיין אידעען־שטימען. די פּועלים האָבען טאַקע אַזוי געטון.

דאָס זעלבע איז אויך געשעהען אין לאָדז. מאַכט זיך אָבער אַ מעשה, אַז אַ טאָג נאָכדעם, ווי אין דער וואַהל־קאָמיסיע אין לאָדז איז אַריינגע־טראָגען געוואָרען די מעלדונג אַז די ליסטע פון די „פּועלי אגודת ישראל“ נומער 24 איז פערבונ־דען מיט דער ליסטע 18 פון דער „אַגודה“ — האָ־בען די לעצטע אַרויסגעלאָזען אַ וואַהל־בלאַט וואו ס'איז געווען אָפּגעדרוקט אויף דער ערשטער זייט אַן'אָריגינעלער בריף פון גערער רבין, וועגען דעם, אַזאַ אַלע דאַרפען שטימען אויף דער איינציגער ליסטע פון דער אגודה נ' 18 (מספר חי').

אין צווישען די פּועלים געוואָרען אַ שטאַרקער טומעל, היתכן, האָבען זיי געטענהט, — דער רבי האָט געהייסען שליסען אַ פערבינדונגס־ליסטע און פּלוצלונג האַלט דער רבי אַז די איינציגע ליסטע אין לאָדז, אויף וועלכער מ'דאַרף שטימען איז דער נומער 18“.

זענען גע[illegible] שטאַפּעטען צום רבין און מען האָט אינטערוועניִרט, אָבער ס'איז שוין געווען פער־פאַלען. דער בריף איז שוין געווען אָפּגעדרוקט און פערעפענטליכט. אַן'אויסוועג האָט מען אָבער געדאַרפט געפונען, קיין אַנדערען בריף וועלכער זאָל זיין אין סתירה מיט דעם ערשטען האָט דער רבי פערשטעהט זיך נישט געקענט געבען, און דער אויסוועג איז געווען אַזעלכער, אַז דעם צווייטען בריף האָט אָנגעשריבען נישט דער גערער רבי, נאָר דער אַגודה'שער פיהרער ר' איטשע מאיר אַלטער, אינ'ם בריף ווערט געזאָגט, אַז דער גערער רבי האָט גאָרנישט געגען דעם, אַז מ'זאָל שטימען אין לאָדז אויך פאַר דער ליסטע 24 פון די „פּועלי אַגודת ישראל וועלכע איז אויך אַ גאַנץ גוטע ליסטע.

די „פּועלי אגודת ישראל“ אין לאָדז האָט טאַקע דעם בריף בעקומען, אָבער די לאָדזער אָרגאַ־ניזאַציע האָט זיך נישט געוואָלט מיט איהם בע־נוצען, צוליב דער גרויסער אָפּאָזיציע וועלכע איז געווען געגען דעם, די אָפּאָזיציע האַלט, אַז זי איז די איינציגע אַרבייטער־ליסטע ביי די וואַהלען, און ס'וואָלט, לויט איהר מיינונג נישט געווען געוואַנ־שען זיך צו בענוצען מיט דער רעקאָמענדאַציע פון גערער רבין...

*

די מיטינגען און פערזאַמלונגען

ווערען דאָס מאָל שוואַך בעזוכט, און דאָס ביי אַלע ריכטונגען, צי זענען דערין שולדיג די היצען אָדער די רעדנער, דאָס איז נישט געלונגען פעסט־צושטעלען, דער הויפּט־קאַמף ווערט איצט געפיהרט אין די בתי־תפילות און בעזונדערס אין די שטיב־לעך. היינטיגען יום־טוב האָט דאָרט געקאָכט ווי אין אַ קעסעל. דער קאַמף געהט נישט דאָרט נאָר צווי־שען די אָנהענגער פון די אומפּאַרטייאישע (אַלעק־סאַנדערער) און דער אַגודה, נאָר אַפילו צווישען די ליסטעס וואָס זענען פערבונדע[ן] צו דער אַגו־דה'שער.

ביי די איצטיגע וואַהלען אין לאָדז האָבען

די סטריקאָווער חסידים,

וועלכע געהערען פאַקטיש צו דער „אַגודה“ אַ־רויסגעשטעלט אַן'אייגענע ליסטע, כדי אַריינצופיה־רען אייגענע פערזאָנען געגען וועלכער מ'האָט אין דער „אַגודה“ געקעמפט. דאָס האָט גאָר קיין גע־מיינזאַמעס נישט מיט'ן פּראָגראַם, נאָר ס'זענען ריין פערזענליכע ענינים, דאָסועלבע איז אויך מיט

די פּאַביאַניצער און ראַספּזשער חסידים

וועלכע געהען מיט אַן'אייגענער ליסטע. די פער־שידענע חסידים בעקעמפען זיך זעהר שאַרף און אין איינציגע שטיבלעך איז שיער נישט געקומען צו פעטש.

פערשטעהט זיך, אַז שוין

גאָר שאַרף איז דער קאַמף צווישען די אומפּאַרטייאישע און דער „אגודה“.

אויף אַלטשטאָט האָט זיך בעוויזען אַן'אַנאָנימער אויפרוף מיט זעהר שאַרפע אָנגריפען און בעשול־דיגונגען געגען דעם ליסטען־פיהרער פון אַ דאָר־טיגער ליסטע.

*

אין די ציוניסטישע קרייזען

האָט אַרויסגערופען אַ גרויסע פערוואונדערונג וואָס די ליסטע פון „מזרחי“־ליסטע נומער 16 איז נישט פערבונדען געוואָרען מיט דער אַלגעמיינער ציוניס־טישער ליסטע. דיזעלבע פערוואונדערונג האָט אַ־רויסגערופען דער פאַקט, וואָס אויך די ציוניסטישע האַנדווערקער, האָבען זיך נישט פערבונדען מיט די ציוניסטען.

אמת, ס'זענען פאַריגע וואָך פאָרגעקומען קאָנ־פערענצען וועגען פערבונדען אַלע ציוניסטישע ליסטעס, אָבער די דאָזיגע קאָנפערענצען האָבען קיין רעזולטאַט נישט געגעבען, די ציוניסטען נומער 12 האָבען זיך קאַטעגאָריש אָפּגעזאָגט צו שליסען אַ פערבינדונגס־ליסטע מיט די „מזרחי“, וועלכע האָ־בען, ווי די פאַרשטעהער פון די ציוניסטען האָבען ערקלערט, בעליידיגט אין די רעדעס און דרוק־זאַ־כען די ליסטען־פיהרער פון דער ליסטע נומער 12. די ציוניסטישע רעדנער זענען נישט שולדיג גע־בליבען קיין ענטפער און פון דעם האָט זיך גע־נומען דער ברוגז. יעדענפאַלס איז צו קיין פערבינג־דונגס־ליסטע נישט געקומען.

וואס שייך די ציוניסטישע האנדווערקער

האָבען זיי זיך געזאָלט אָנשליסען אין דער ציוניסטי־שער ליסטע בתנאי, ווען ס'וועלען ווערען פערבונ־דען אַלע ציוניסטישע ריכטונגען, די ציוניסטען און „התאחדות“ זענען דערויף נישט איינגעגאַנגען און דעריבער זענען פערהאַן צוויי ציוניסטישע פער־בינדונגס־ליסטעס. ,די ציוניסטען, „התאחדות“, און ציוניסטען פון גייערס ראַיאָן און די צווייטע „מזרחי“ און האַנדווערקער. 3

מאי

זון־אויפגאַנג 3.45

זון־אונטערגאַנג 7.29

מאנטאג

25

ט

סיון תרצ"א

פאבאר פון יאהרגאנג 1910

מאָרגען, דינסטאָג, שטעלען זיך:

פאַר דער פאבאר־קאמיסיע, נומער 1

(זאַקאָנטנע 82)

מענער פון יאָהרגאַנג 1910, וואָס וואוינען אויפ'ן שטח פון 5 פּאָליציי־קאָמיסאַריאַט, די פאַמיליען־נעמען פון וועלכע עס הויבען זיך אָן מיט די אותיות:

B

פאר דער פאבאר־קאמיסיע, נומער 2

(אָגראָדאָווא 34)

די וואָס וואוינען אויפ'ן שטח פון 4־טען קאָמי־סאַריאַט – מיט די אותיות:

A B C L

פאר דער פאבאר־קאמיסיע, נומער 3

(אַל. קאָשטשושקי 21)

פּאָבאָראָווצעס פון 1883 ביז 1907 קאַט. B פון 2 3 5 8 און 9 קאָמיסאַריאַטען

וועלכע זענען נאָך נישט געשטאַנען פאַר דער קאָמיסיע

פאר דער פאבאר־קאמיסיע פ. ק. או. לאדז־פאוויאט

(פּיעטרקאָווער 187.

די פּאָבאָראָווצעס פון 1910, וואָס וואוינען אין כאָינע מיט די אותיות

A B C D E F G H I J K

די יודישע פאבאראָווצעס

וועלכע האָבען זיך געדאַרפט שטעלען צו דער פּאָבאָר־קאָמיסיע אין די טעג פון 22 און 23 מאַי (אין די טעג שבועות) דאַרפען זיך צושטעלען היינט, דינסטאָג, לויט'ן געהעריגען סדר.

אלע האנדווערקער

7

שטימען און אגיטירען

פאר דער אמת'ער האנד־ווערקער־ליסטע 7

ווער ווייסט?

דאָנערשטאָג פריה איז אַרויסגעגאַנגען אין עלטער פון 19 יאָהר אַ שאַטינע, אַ לייכט קליי־דעל אַ קרעטאָן, טוכענע שוכלעך, אויפ'ן נאָמען פראַניאַ זינגער פון בענעדיקטא 56. און ביז היינט נישט צוריקגעקומען. מודיע צו זיין וועגען דעם ביי זינגער, בענעדיקטא 56

12

ווילט איהר אז די קהלה זאל ווערען א צענטער פון יודישען לעבען און שאפען,

אַנ'אָרגאַן פון דער יודישער נאַציאָנאַלער זעלבסטפערוואַלטונג —

שטימט פאַר דער ליסטע פון ציוניסטישען וואהל־קאמיטעט 12

א בלוטיג געשלעג אין לאגעווניק

איין קרעמער, א לאדזער דער'הרג'עט אויף טויט

אין צוזאַמענהאַנג מיט די קריסטליכע הכנאות האָבען פערשידענע הענדלער אויפגעשטעלט זייערע ביידלעך לעם דעם קלויסטער אין לאַגעווניק.

אזא ביידעל האָט אויך געוואָלט אויפשטעלען דער לאָדזער 46־יאָהריגער הענדלער עדוואַרד קראַ־שעווסקי פון מלינאַרסקע 65.

די לאַגעווניקער סוחרים האַלטען אָבער, ווייזט אויס, נישט פון לאָדזער פרייער קאָנקורענץ, האָ־בען זיי איהם געשטערט אויפצו[illegible]ען דאָס ביידעל.

אַ וואָרט פאַר אַ וואָרט, אַ שטופּ פאַר אַ שטופּ — איז באַלד ענטשטאַנען אַ בלוטיג געשלעג, דער רעזולטאַט פון וועלכען איז געווען, אַז קראַשעווסקין האָט מען צובראָכען דעם חוט־השדרה און ער איז שוין געשטאָרבען אין שפּיטאָל, און גאַנצע אַכט „קאָנקורענטען“ זענען שטאַרק צו[illegible]זוקי'ט געוואָרען.

פּאָליציי האָט אַרעסטירט 2 פערזאָן, וועלכע מ'איז חושד אין דערמאָרדען קראַשעווסקין.

דער גרויזאמער מערדער קאטשמארעק

וואס מען האט זיך דערוואוסט וועגען איהם.—עס דראהט איהם טויט-שטראף.—

ער האט גוט פערדינט אויפן לעבען, אבער ער האט געוואלט ווערען רייך

דער מערדער קאַזשמיערזש קאַטשמאַרעק, וועלכער האָט דערמאָרדעט מיט אַ האַק עדוואַרד פּאָדאָלסקין און אַגניעשקא קאַטשמאַרעק, האָט מיט זעקס יאָהר צוריק געוואוינט אין לאָדז. או זהאָט חתונה־געהאַט מיט אַ דינסט־מיידעל.

ווען מ'האָט איהם צוגענומען צו די זעלנער, האָט ער דעזערטירט. זשאַנדאַרמעריע האָט איהם אויסגעזוכט גאַנץ שנעל (אַזאַ מזל האָט ער שוין!) און אַריינגעזעצט אין טורמע. שפּעטער איז ער ווידער אַריינגעצויגען געוואָרען אין מיליטער.

ווען ער האָט אויסגעדינט „סלוזשבע“ האָט ער זיך נישט צוריקגעקעהרט צום ווייב, און איבערגע־לאָזט זי אויף הפקר. די יונגע פרוי זיינע האָט זיך בחנם בעמיהט ער זאָל מיט איהר וואוינען, אָבער ער האָט איהר געסטראַשעט, אַז ער וועט זי דער־הרגענען אַז זי וועט איהם דערקוטשען...

וויסענדיג אַז קאַזשיקל, איהר ליב־געמאַלע[illegible] איז אַ וואָרטסמאַן און זי איז איינגעשטעלט מ'ש'ן לעבען, איז זי דעריבער אַליין אַוועק דינען, אַלס אַ דינסט־מיידעל.

באָכין איבערגעריסען מיט זיין פרוי, איז, [illegible]זאָ, קאַטשמאַרעק צוריקגעפאָהרען קיין סילעוו, צו זיין מוטער, וואו ער האָט זיך אויך אַריינגעצויגען. אַלס עלעקטראָטעכניקער פון פאַך, האָט ער ביז 'ער לעצטער מינוט פערדינט צום לעבען פאַר זיך און פאַר זיין מוטער. דאָס איז איהם אָבער קנאַפּ גע־ווען: איהם האָט געשטאָכען דער האָבער — ער מוז דווקא רייך ווערען. לכתחילה האָט ער געטראַכט צו אויספיהרען עפּעס „אַנ'אַנשטענדיגען מעסמאַ־סענדעל“ אין סילעוו גופא, אָבער ער האָט זיך איבערגעלייגט אַז אין דעם דאָזיגען שטעטעל קאָ־נען איהם אַלע ווי אַ בייזען שילינגער, און מ'וועט איהם שנעל פאַקען ביי דער האַנד.

זיינע „מחשבות זרות“ האָט ער העריבער גע־ריכטעט אויף די פּאָדאָלסקיס, אין לאָדז, וואו עס האָט געדינט זיין קרוב'טע די אַגניעשקא. ער האָט זיך משער געווען, אַז די פּאָדאָלסקיס מוזען זיין רייכע מענשען, ווייל די פרוי פּאָדאָלסקי איז אַ בעאַמטין אין דער פינאַנץ־קאַמער, דער זוהן איהר־רער איז אַ מאַגיסטראַט־בעאַמטער, און חוץ מזה האָבען זיי אַ גאָרקיך... (אַ השגה פון אַ נרא אדם!)

* * *

דער ערמאָרדעטער עדוואַרד פּאַדאַלסקי איז געווען אַ זוהן פון אַ בעקאַנטען אינזשיניער, וועל־כער איז פאַר דער מלחמה אומגעקומען מיט אַ [illegible]־גישען טויט ביים בויען עפּעס אַ בריק. זיין זיידע איז אויך געווען אַ בוי־מייסטער, וועלכער האָט אַגב אויסגעבויט דעם מאַריאַוויטע־קלויסטער אויף דער פּאָדלעשנע־גאַס.

צום אויסגעפינען דעם שרעקליכען מערדער האָט געוויסער־מאָסען צוגעהאָלפען די באָבע פון דעם ערמאָרדעטען, פרוי שניידער: עהערנעכטען, אַנ'ערך 11 אין דער פריה איז די אַלטע געקומען צו די פּאָדאָלסקיס, און דאַן האָט זי אין קיך ער־טראָפען קאַטשמאַרעק'ן, וועלכען זי האָט שוין פריהער געהאַט עטליכע מאָל געזעהען. איהם האָט אויך דאַן געזעהען די לאָקאַטאָרקע פון דעמזעלבען הויז אויף וואולטשאַנסקא 95, פרוי לאָלא ליפּ־פּראַנד. די ביידע פרויען האָבען וועגען דעם בע־צייטענס מודיע געווען אין דער פּאָליציי, [illegible], ווי מיר האָבען שוין מיטגעטיילט, איז קאַטשמאַרעק אַרעסטירט געוואָרען ביי זיין מוטער אין סילעוו.

לויט ווי די אויספאָרשונג האָט דערוויל פעסט־געשטעלט, האָט קאַטשמאַרעק ביים בעגיין דעם מאָרד־טאַט נישט געהאַט צו זיך קיין שותפים, און ער האָט, אַזוי־צוזאָגען, „געהאַנדעלט אויף איי־גענער אַחריות“.

קאַטשמאַרעק האָט גענוי געשילדערט פאַר דער אויספאָרשונגס־מאַכט, דאָס אָרט, וואו ער האָט בעהאַלטען זיין רויב, און זיין האַק, מיט וועלכער ער האָט דורכגעפיהרט דעם שרעקליכען דאָפּעל־מאָרד. ער האָט דאָס אַלץ געהאַט פערגראָבען אין וועלדעל נעבען סילעוו. געשיקטע פון דער פּאָליציי האָבען טאַקע דאָרט די אַלע זאַכען געפונען, און אַהערגעבראַכט קיין לאָדז.

בכלל איז קאַטשמאַרעק זעהר געלאַסען גע־שטימט, און ער גיט איבער גאַנץ געמיטליך די פּרטים פון זיין פערברעכען. עס זעהט זיך, [illegible] איהם גאָרנישט אָן, איהם זאָל פערדריסען די מעשה, און ער זאָל חרטה־האָבען...

שוין פון אָנהויב אַרעסט האָט ער „געהאַלטען פּאָסאָן“. אַזוי, למשל, אַז מ'איז איהם געקומען אַ־רעסטירען איז ער געשלאָפען. (מערדער, פידוע, האָבען ליב צו כאַפּען אַ דרעמעל נאָך דער אויסגע־פיהרטער אַרבייט). אַז מ'האָט איהם אָנגעטון די אייזערנע בראַנזאָלעטלעך, און אַריינגעזעצט אין פּאָליציי־אויטא האָט ער זיך אַ ווערטעל געטון:

— „כ'האָב זעהר ליב צו פאָהרען מיט אַנ'אויטא... מיט עטליכע שעה צוריק בין איך אויך געפאָהרען אויף אַנ'אויטא“...

אין לאָדז האָט ער זיך אַ לענגערע צייט גע־מאַכט תמ'עוואַטע, ס'הייסט, ער ווייסט פון גאָר־נישט.

איצט זיצט שוין קאַטשמאַרעק פעסט אין דער אויספאָרשונגס־טורמע, און, ווי מיר דערוויסען זיך, דראָהט איהם טויט־שטראָף, ווייל די סיבה פון גרויזאַמען מאָרד איז געווען — רויב.

די לוויה פון די צוויי ערמאָרדעטע וועט אַר־קומען מאָרגען, דינסטאָג פון דעם שטאָטישען פּראָ־זעקטאָריום אַרו"ס.

אלע האנדווערקער

7

שטימען און אגיטירען

פאר דער אמתע האנד־ווערקער־ליסטע 7

געלד־זאמלונגען פאר די לאדזער פריוויליגע פייערלעשער

לעצטענס ווערט געפיהרט אַ שטאַרקע זאַמעל־אַקציע לטובת די לאָדזער פייערלעשער. מיט דער דאָזיגער אַקציע פערנעהמען זיך ספּעציעל די זשאַנד־צעס און הויז־וועכטער, וועלכע פיהרען פלייסיג אַ דורך די דאָזיגע אומבעדינגט־נוצליכע אַקציע צווי־שען די לאָקאַטאָרען, און די פערוואַלטונג פון די פייערלעשער בעט אונז צו פערעפענטליכען זייער דאַנק פאַר די אַלע, וואָס בעמיהען זיך צו קומען זיי צו הילף אין אויספיהרען זייער פליכט.

Dr. MED. H. LUBICZ

ספּ. פאַר הויט, ווענערישע און געשלעכטס קראַנק.

צעגעלניאַנאַ 7 (פריהער 43), טעל. 32=141

עמפּפאַנגס־שעה'ן 8–10, 12–2, און 5–8, זונטאָג און יו"ט 9–1, פאַר דאַמען בעזונדערע וואַרטעזאַל

„איז אמת, אז איך בין א יוד?"

אזוי האט געפרעגט א יונגער קריסט אין ראבינאט און דערצעהלט א שפאנענדע געשיכטע פון זיין יודישער אפשטאמונג

די יודישע מאמע דארף זיך אפרופען

דער ראבינאט איז געווארען דאס ארט, וואו ס'קאנצענטרירען זיך די יודישע אומגליקען און צרות, די סאמע עלענדסטע און פערלאזענע פרובען צו זוכען א שוץ.

נעכטען איז אין ראבינאט געקומען א פוילישער שייגעץ און זיך געפרעגט צום „פאן-ראבין". מ'האט איהם געוויזען אין ראבינאט-ציםער און ער איז דארט ארײן, פאר'ן דיזשורירענדען רב איז געשטאנען א הויכער פוילישער שייגעץ אין א מאטשעיובקע מיט פערשטויבטע שטיוועל און זיך געבויגען אין דרייען:

— פוכוואלעשאם פאניע ראבין,— האט זיך דער גוי געבויגען אין דרייען,— דער רב מוז מיך אויסהערען, ווייל איך בין געקומען ספעציעל היינט פון דארף, קיין אנדערשמאל האב איך נישט קיין צייט איצט האב איך אויסגענוצט, וואס ס'איז 2 טעג חגא און איך בין אהערגעקומען.

— וואס ווילט איהר דען?

— איך וויל וויסען, פאניע ראבין, צי ס'איז אמת, אז איך בין א יוד. אלע אין דארף זאגען דאס מיר און מיר דוכט זיך אויך, אז ס'איז אזוי.

— פארוואס דוכט זיך אייך אזוי.

— צו דעם בין איך דאך אהערגעקומען פאניע ראבין, אז איהר זאלט מיר דאס זאגען, איך ווייס נאר, אז איך בין אויפגעצויגען געווארען אין דארף צמיליא נעבען לאדז ביי א פויער יאן כענטין. איך האב געוואוסט, אז איך בין נישט זיינס קיין זוהן. אבער איך האב אבער אויך נישט געוואוסט וועמעס איך בין און ווער מיין פאטער און מוטער איז. איך האב מיין גאנץ לעבען זעהר שווער געארבייט און נישט געוואלט זיך דערמאהנען וועגען דעם פון וואמען איך שטאם.

אויף יעדען שריט און טריט האט מען מיר אבער געגעבען אנציהערען אין דארף, אז איך בין א יוד, א זשיד. איך האב געטראכט, אז דאס לאכען זיי אזוי אויס מיר, ווייל איך האב שווארצע האהר און שווארצע אויגען און נישט געגומען ערנסט די גאנצע געשיכטע, אבער איצט וויל איך נישט מעהר שווייגען, איך מוז זיך דערוויסען דעם גאנצען אמת.

און ווירקליך האט דער גוי, וואס איז געקומען אין ראבינאט, נישט אויסגעזעהען ווי א גאנ-מת'ער גוי, זיינע שווארצע האהר און אויגען האבען זיך גארנישט צוגעפאסט צו זיין אפגעבראנטען פנים און פויערישען אויסזעהען.

— צי האט איהר זיך דערוואוסט עפיס, וואס לאזט אייך משער זיין, אז איהר האט א שייכות מיט יודען,— האט געפרעגט דער ראבינאט סעקרעטאר.

— יא, איך האב זיך זעהר פיל דערוואוסט און איך וויל וויסען אויב דאס איז אמת.

— דערצעהלט אונז.

— מיט עטליכע וואכען צוריק האט דער גוי וואס האט זיך אנגערופען לעמאש ראפשיצקי, אנגעהויבען צו דערצעהלען איז שווער-קראנק געווארען מיין בעל-הבית. ביי וועלכען איך האב געארבייט, יאן כענטין, מ'האט געפרובט פערשידענע מיטלען, דאן גערופען א פעלדשער פון אזארקאוו, ס'האט אבער גארנישט געהאלפען. מיין בעל-הבית איז ערגער געווארען און האט שוין געהייסען רופען צו זיך דעם גלח. נאך דער ווידוי האט ער פלוצלונג געהייסען מיך אריינרופען צו זיך, ער האט געהייסען אלע ארויסגיהען פון צימער און מיר געזאגט קורץ און שארף.

— טאמאשו זאלסט וויסען, אז דו ביזט א יוד! דיין מאמע איז געוועזען א יודישע, ווער דיין טאטע איז געוועזען ווייס איך נישט. דיין מאמע איז מיט 17 יאהר צוריק געקומען אין דארף איבערלאזען דיך, ווען דו ביזט אלט געוועזען 2 יאהר און איז אוועקגעגאנגען איך האב דעמאלס געוואוינט אין דעם דארף טים, הינטער לענטשיץ. זי האט דיך אריינגעלעגט צו מיר אין וואוינונג אויפ'ן בעט און געזאגט, אז זי וועט באלד אריינקומען. אזוי קומט זי נאך ביז איצט.

איך האב דיך צוגענומען אוועק צום גלח מ'האט דיך אפגעשמדט און דו ביזט היינט ביי מיר. אמת, אז דו האסט געמוזט שווער ארבייטען ווייל מיר אלע האבען נישט לייכט, אבער דו מוזט דאך מודה זיין, אז איך האב דיך בעהאנדעלט נישט ערגער ווי מיינע 2 קינדער. דו ביזט שוין איצט אלט 19 יאהר. איך שטארב שוין און דער גלח, וואס איז ערשט איצט געווען ביי מיר, האט מיך געהייסען אויסזאגען דיר דעם סוד איצט קענסט דו טון, וואס דו ווילסט און איך וועל רוהיג שטארבען.

— פון וואנען ווייסט איהר, אז דאס איז אמת? — האט דער סעקרעטאר איהם געפרעגט.

— יאן כענטין האט מיר געגעבען א צעטעלע געשריבען אויף יודיש און פויליש. אינ'ם צעטעלע שטעהט געשריבען, אז דאס קינד וואס מיין מאמע לאזט איבער איז א יודישעס. זי קען דאס נישט אויסהאלטען און דעריבער לאזט זי דאס איבער און בעט דערויף רחמנות צו האבען.

טאמאש האט איבערגעגעבען דאס צעטעלע דעם רב און געפרעגט:

— איצט זאגט מיר, פאניע ראבין, צי איז אמת, אז איך בין א יוד, אדער נישט? צי קען איך אויסגעפונען מיין מאמען אדער נישט? צי ווילט איהר מיר העלפען אין דעם?

— צי ווילט איהר דען ווערען א יוד?

— אויב ס'וועט זיך ארויסווייזען, אז מיין מאמע איז א יודישע וועל איך זיכער ווערען א יוד. אבער ווי אזוי דערוויסט מען זיך וועגען דעם. איך בעט אייך, פאניע ראבין, העלפט מיר. טאמאש האט זיך ארפגעבויגען און געוואלט געבען א קוש דעם רב אין האנד.

מ'האט איהם צוגעזאגט זיך צו פערנעהמען מיט דעם ענין, אבער אין ראבינאט איז מען זעהר פעסימיסטיש צי ס'וועט זיך לאזען עפיס טון פאר טאמאש'ן, טיידען די מוטער פון דעם קינד, וועלכע לעבט דאך געוויס ערגיץ אין דער נאהענט, וועט זיך אליין אפרופען. ס'וואלט כדאי געוועזען.

12
שטימט נישט פאר די אגודהשע משרתים, די פאלקיסטען, וועלכע האבען שטענדיג מיטגעהאלפען דער „אגודה" אין איהר רעאקציאנערער תקופות-פאליסיק און איצט טרעטען זיי ארויס מכלומרשט אלס „דעמאקראטען".
שטימט פאר דער ליסטע 12

קופאן № 15
פון גרויסען
פרעמיען-קאנקורס
פון „נייעם פאלקסבלאט"
כדי זיך צו בעטייליגען אין פרעמיען-קאנקורס איז גענוג
צו צושטעלען בלויז 30 קופאנען

א גרויסע גארטען-פערוויילונג אין העלענאוו

לטובת די בראכאוו-שולען

די גארטען-פערוויילונג, וועלכע וועט פארקומען דעם קינפטיגען שבת ד. 30-טען מאי אין העלענאוו וועט זיכער צוציען די ברייטסטע מאסען פון דער היגער יודישער בעפעלקערונג. דער קרייז „פריינט פון די בראכאוו-שולען" וועלכער ארדענט איין די פערוויילונג מאכט אלע בעמיהונגען אז דער פראגראם פון דער פערוויילונג, וועלכע איז אגב די ערשטע אין דעם סעזאן, זאל זיין וואס רייכער. דער פארק-ארקעסטער גרייט צו א קאנצערט פון יודישע פאלקסטימליכע מעלאדיען, ד קינדער-פערוויילונג וועט זיין רייך מיט אטראקציעס. אויף דער עסטראדע וועלען ארויסטרעטען טאליכע ארטיסטינס מיט טענץ פראדוקציעס.

זומער-קאלאניעס פאר קינדער פון פאוושעכנע שולען

רמעט אלע קינדער פון די לאדזשער פאלקס-שולען פערברענגען נאך א גאנץ יאהר שווערע גייסטיגע ארבייט זייער זומער-אפרוה אין די ענגע מויערען פון אונזער שטאט צווישען ענגשאפט און שטויב נישט האבענדיג די מעגליכקייט צו עטעמען מיט א ביסעל פרישער דארפס-לופט.

דער וואיעוואדזקע קאמיטעט פאר זומער-קאלאניעס ביי דעם לאדזשער שול-קוראטאריום האט דעריבער אזוי ווי אין פערגאנגענעם יאהר בעשלאסען אויך דאס יאהר ארויסצושיקען אויף פרישע לופט 3,000 קינדער אין די אומגעגענד פון דער לאדזשער וואיעוואדזטווא און אין די קארפאטען. (דעם פאריגען זומער האט דער קאמיטעט די יודישע קינדער איינגעארדענט אין גלאוונא).

צוליב דעם, וואס אויף אוועקצושיקען אזא גרויסע צאהל קינדער זענען נויטיג גרויסע סומען, ווענדעט זיך דער קאמיטעט צו דער געזעלשאפט מיט דעם אפעל צו העלפען איהם אין זיינע אונטערנעמונגען, גלויבענדיג, אז לאדז, וועלכעס האט שוין נישט איינמאל געגעבען בעווייזען פון אפפערוויליגקייט, וועט אויך דאסמאל דעם קאמיטעט זיין הילף נישט אפזאגען.

12
דריקט אויס אייער פראטעסט
געגען דעם בעריהמטען פאראגראף 20 און זיינע מחברים, די אגודה-לייט
שטימט פאר דער ליסטע 12 — שטימט פאר דער ליסטע 12

הכנות צו די קהלה-וואהלען אין לאדז

דער ציוניסטישער וואהל-קאמיטעט האט נעכטען אין משך פון טאג איינגעארדענט 4 גרויסע וואהל-פערזאמלונגען.

אין פעראיין פון די פיש-סוחרים (פאמארזקא 18) איז פארגעקומען א פערזאמלונג אונטערן פאר-זיץ פון דער פערוואלטונג פון פישער-פעראיין. נאך ד'ירעדעס פון לאוויניק יאעל און די פערטרעטער פון פעראיין איז אנגענומען געווארען איינשטימיגע רעזאלוציע אז אלע מיטגלידער פון פישער-פעראיין שטימען און אגיטירען פאר דער ליסטע 12.

אין אוועגד זענען פארגעקומען גרויסע וואהל-מיטינגען פון דער ליסטע 12. אין זאל „איראפעי-סקי", אין „טיבי" און אין דער ציוניסטישער ארגאניזאציע, וועגען די פאסטולאטען פון ציוניסטישען וואהל-קאמיטעט האבען רעפערירט: דעפ. ד"ר ראזענבלאט, לאוויניק יאעל, מ. ח. רומקאווסקי, מ. לימאן, צ. רינגארט א. אנד. אומעטום זענען אנגענומען געווארען רעזאלוציעס צו שטימען פאר דער ליסטע 12.

היינט, 8.30 אוועגד ארדענט איין דער ציוניסטישער וואהל-קאמיטעט א מיטינג אין לאקאל פון פרוכט- און געמיזע-הענדלער-פעראיין (זגערזשער 28).

* * *

מארגען דינסטאג, 8.30 אוועגד א גרויסער וואהל-מיטינג אין זאל „איראפעיסקי" (זגערזשער 17). 8 א זייגער אוועגד אין לאקאל פון אפפאל-הענדלער-פעראיין, מאנישקי 5 א פערזאמלונג געווידמעט די קהלה-וואהלען.

* * *

היינט, מאנטאג, 11 א זייגער פריה, קומט פאר אין פילהארמאניע זאל א וואהל-מיטינג פון דער אגודה, וואו עס וועלען ארויסטרעטען בעוואוסטע רעדנער.

* * *

נעכטען 4 א זייגער נאכמיטאג האט דער בלאק פון די אונפארטייאישע רעליגיעזע יודען איינגעארדענט א פערוואהל-פערזאמלונג מיט דער בעטייליגונג פון די קאנדידאטען פון דער זעלבער ליסטע. אין א דריי-שעה'דיגען רעפעראט ווייזט דער ראשמאן ר' בנימין רוס אויף מיט ציפערן דעם סך-הכל פון דער ביז-איצטיגער טעטיגקייט פון דער קהלה-„מעהרהייט", וועלכע האט מיט אלע מיטלען דערשטיקט יעדע פרוכטבארע ארבייט, וואס איז געפיהרט געווארען דורך די דאזארעס און פרנסים פון אונפארטייאישען רעליגיעזען בלאק. עס רעדען דאן נאך עטליכע רעדנער. נאכ'ן מיטינג ווערט איינשטימיג אנגענומען א רעזאלוציע צו שטימען און אגיטירען פאר דער ליסטע פון בלאק פון אונפארטייאישע רעליגיעזע יודען נומער 29.

* * *

נעכטען איז פארגעקומען א גרויסע פערזאמלונג פון דער ליסטע 27 אין לאקאל פון פישער-פעראיין, פאמארסקא 18 ביי דער בעטייליגונג פון 150 פערזאן. עס איז אנגענומען איינשטימיג א רעזאלוציע צו שטיצען די ליסטע 27, אויף וועלכער ס'פיגורירען די אנגעזעהענע בעלי-הבתים ר' יעקב ווידאווסקי, ר' לייב וועטשטיין, ר' גבריאל רייבענבאך און ר' משה פרענקעל.

* * *

נעכטען איז פארגעקומען א גרויסער וואהל-מיטינג, אין דער האנדווערקער-צענטראלע, פאלודניאווא 4 פון דער ליסטע נומער 17. עס האבען גערעדט פרנס ר. האפמאן, ב. ארדינאנס, ל. ליאקאווער א. א. די פערזאמלונג האט בעשלאסען צו אגיטירען און שטימען פאר דער ליסטע 17. אויסער דעם זענען פארגעקומען פערזאמלונגען אין פריזיער-צעך, אין זייגערמאכער, יובילער- און גראווירער-צעך. ווי עס זענען אנגענומען געווארען רעזאלוציעס צו שטימען פאר דער ליסטע 17.

* * *

נעכטען האט דער פעראייניגטער בלאק פון קליינהענדלער און דעטאליסטען איינגעארדענט פינף וואהל-מיטינגען.

* * *

היינט, מאנטאג, ארדענט איין די ליסטע 3 מעהר, 8, צוויי מאסען-מיטינגען: 8 א זייגער אוועגד אין „גותן לחם", סאלנא 14 און 12 מיטאג אין פראטעטען פעראיין. זגערזשער 28, ארויסטרעטען וועלען ראטמאן כארי, אדוו. צוקער א. א.

* * *

היינט, 11 א זייגער פריה, קומט פאר אין „ענגלישען זאל", וואולטשאנסקא 5 א וואהל-מיטינג פון „דת ועבודה" ליסטע 30, רעפערירען וועלען: דוד גאלדקארן, יחיאל שיפער, ראובן שפירא, שלמה פאלמאן, פ. טאפלאוויטש א. א.

* * *

נעכטען איז אין ענגלישען זאל פארגעקומען א מיטינג פון „פועלי אגודת ישראל". ס'איז אנגענומען געווארען א רעזאלוציע צו אגיטירען און שטימען פאר דער ליסטע נומער 24.

* * *

אויף היינט, מאנטאג, רופט דער וואהל-קאמיטעט פון דער ליסטע 24 א וואהל-מיטינג אין גארטען אקאטשימער, זאכאדניא 2 א זייגער 4 נאכמ.

יודען!
היט זיך פאר די וועלכע בענוצען דעם נאמען פון תורה און דת אלס מאסקע פאר זייערע מעשים תעתועים-שטימט נישט פאר זיי, נאר פאר דער ליסטע 12

אלע האנדווערקער
7
שטימט און אגיטירט פאר דער אמת'ער האנדווערקער ליסטע 7

ראדיא-פראגראם

מאנטאג, ד. 25 מאי 1931

9,95 גאטעסדינסט פון ווילנע. 10,00 הפסקה. 11,00 פייערונג אין אסטראלענקא 11,58 צייט-סיגנאל. 12,15 פריהמארגען-קאנצערט. 14,60 הפסקה, 15,20 מוזיק. 15,40 פראגראם פאר קינדער. 16,10 פארלעזונג. 16,30 גראמאפאן-פליטען. 16,40 רעפעראטען. 16,55 גראמאפאן-פליטען. 17,15 רעפעראט. 17,40 פאפולערער קאנצערט. 19,00 פערשידענעס. 19,25 פעליעטאן. 19,40 פארלעזונג. 20,00 פארלעזונג, 20,15 פארלעזונג, 22,00 פארלעזונג. 22,15 קאנצערט, 22,35 קאמוניקאטען.

איז
יעדען קוואנטום
צו ביליגע פרייזען
ליפערט
Lodownia Południowa 22
tel. 190-48 i 191-26.

טויזענד נייע יודישע משפחות

וועלען קאלאניזירט ווערען אין ארץ-ישראל

לאנדאן, 24 (יט"א טעלעגראפיש).
ס'איז געשלאסן געווארן אן אפמאך צווישן „פאלעסטיין עקאנאמיק קארפערייישען" און א גוי-געגרינדעטער געזעלשאפט „פלאנטיישען קארפעריישען" צו קאלאניזירען 1000 יודישע משפחות ביים ים-ברעג אין ארץ-ישראל. לויט'ן פלאן וועט יעדער קאלאניסט, נאך 7 יאהר ארבייט בעקומען א זעלבסטשטענדיגע ווירטשאפט.

ד"ר העקסמאר, פון דער יודישער אגענץ, איז שוין אפגעפאהרען קיין ארץ-ישראל צו ארגאניזירען די קאלאניזאציע.

ווי אזוי וויל די רעגירונג פערבעסערען די ווירטשאפטליכע לאגע פון לאנד

ווארשא, 24 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט). די לעצטע קאנפערענצען אין דער רעגירונג האבען ארויסגערופען א רייה קלאגען וועגען די פראבלעמען, וואס זענען דארט בעריהרט געווארען. די קאנפערענצען זענען קודם-כל נוגע בודזשעט און ווירטשאפטליכע פראגען.

די פאליטישע קרייזען האלטען, אז דער פינאנץ מיניסטער מאטושעווסקי פיהרט אדורך זיין פראגראם, וואס ער האט אנגעקינדיגט אין סיים, דהיינו: 1) בעגרעניצען די אויסגאבען, 2) געפינען נייע הכנסה-קוואלען און 3) געפינען קרעדיטען אויף אינוועסטיציע-אויסגאבען, כדי צו ענטלאסטען דעם בודזשעט. די ערשטע פראגע איז ערלעדיגט געווארען דורך די 15-פראצענטיגע לוין-רעדוקציע פאר בעאמטע, בנוגע דער צווייטער פראגע ווערען איצט צוגעגרייט נייע שטייער-פראיעקטען פון טאנטיעמעס און פון פענסיעס, וואס איבערשטייגען 4000 זלאטיס א חודש. די רעגירונג בעמיהט זיך אויך ענערגיש וועגען קרעדיטען אויף אינוועסטיציעס.

סדר היום פון ציוניסטישען קאנגרעס

לאנדאן, 24 (יט"א טעלעגראפיש).
לויט'ן סדר-היום פון ציוניסטישען קאנגרעס, וועט אין ערשטען טאג האלטען די ערעפענונגס-רעדע נחום סאקאלאוו, עס וועלען אויך רעדען ביאליק און לעא מאצקין.

פראפ. וויצמאן וועט ערשט רעדען אין צווייטען טאג פון קאנגרעס.

דער קאנגרעס וועט דויערן 15 טעג און וועט זיך אנהויבען דינסטאג, דעם 30-טען יוני.

מעשה בריסק אויפ'ן קאנגרעס פון פ.פ.ס.

קראקא 24 (טעלעפאניש) היינט אין צווייטען טאג פון פ.פ.ס.-ישען קאנגרעס איז פארגעקומען די ווייטערדיגע דיסקוסיע וועגען צוזאמענגעהן מיט „צענטראלעוו". ס'זענען ארויסגעטרעטען די בריסקער ארעסטאנטען טשאלקאש און ליבערמאן די דעלעגאטען האבען זיי געמאכט גרויסע אוואציעס ליבערמאן האט געזאגט, אז בריסק איז געווען די גרעסטע טראגעדיע פון פוילען.

טשאלקאש האט געזאגט, אז בעת די מעשה בריסק האבען די מאסען געוואלט ארויסגעהן אין גאס, די פארטיי-לייטונג האט זיי אפגעהאלטען דערפון.

קוואפינסקי האט געזאגט, אז דער צ. ק. איז געווען מאכטלאז בעת דער בריסקער געשיכטע.

די מעהרהייט דעלעגאטען זענען געגען צוזאמענגעהן מיט'ן „צענטראלעוו".

בעכטען האט אויך בעגריסט א פארשטעהער פון די רעכטע „פועלי-ציון" ה' רייס.

—=:0:=—

12

שטימט נישט פאר די יורשים פון דער אסימילאציע, די פארטייל'אזע פון דער ליסטע נומער 10, וועלכע ווייסען אייגענטליך אליין נישט, וואס זיי האבען צו טוהן אין דער קהלה –

שטימט פאר דער ליסטע 12

צווישען וואטיקאן און שפאניען איבערגעריסען די בעציהונגען

פאריז, 24 (ספ. טעל.) דער וואטיקאן האט ארויסגעשיקט א שארפען פראטעסט געגען דעם, וואס ס'ווערען פערברענט קלויסטערן און קירכען.

דער פרעזידענט זאמארא האט ערקלערט, אז ער האט אזא פראטעסט נישט בעקומען און האט די ערקלערונג פערעפענטליכט.

צוליב דעם, האט דער פויבסטליכער פארשטעהער אין שפאניען ערקלערט, אז ער ווינשט זיך נישט קיין שפאנישען פארשטעהער ביים וואטיקאן.

—=:(0):=—

דאס בעוואוסטע ארטאדאקס'שע מוסטער-חדר

„יסודי התורה הראשון"

שע"י „אגודת שלומי אמוני ישראל"

פאלוזרניאווא 11, טעל. 191-83

וועלכעס עקזיסטירט פון שנת תרפ"ח און האט שוין מעמיד געווען תלמידים גרויסע תלמידי חכמים און בעלי הוראות למאות (בלי ע"ה) און איז פערזעהן מיט די בעסטע פעדאגאגישע קרעפטען, הן בלמודי-קודש, והן בלמודי חול, און דערמיט מודיע דאס לויט דער פעראררדנונג פון דער שול-מאכט מוזען אלע עלטערען, וואס ווילען זייערע קינדער לאזען לערנען אין חדר צום קומענדיגען שול יאהר 32|193 (ד. ה. פון ר"ח אלול הבע"ל) איינגעהענדיג אונטערשרייבען ווענען דעם א דעקלאראציע אין דער שול-אינספעקציע ביז ד. 30 מאי.

דעקלאראציעס ווערען אויסגעפיהרט אין קאנצעלאריע פון חדר טעגליך פון 11 – 12 בייטאג און פון 5 – 7 נאכמיטאג.

די לייטונג.

בעמערקונג: צוליב דעם גרויסען אנדראנג פון פיל נייע תלמידים אנגענומען צו ווערען, מוזען די ביז איצטיגע תלמידים זאפארט זיך אויפסניי דעקלארירען אהן פערשפעטיגונג, דען זייערע פלעצער וועלען בעזעצט ווערען דורך נייע תלמידים און עס וועט נישט געהן צו ענדערן, ווייל די פלעצער זענען זעהר בעגרענעצט. וכל הקודם זכה.

קלאנג-פילם-טעאטער „CASINO"

היינט און פאלגענדע טעג!!!

פענאמענאלער פילם, וואס וועט עלעקטריזירען גאנץ לאדז א. ג.

„מיין זיבעטע"

JAHET GAYNOR i CHARLES FARRELL וואונדערשעהנע פרוהלינגס-אידיליע, אויסגעטרוימטער חלום פון אנ'ארים מעדל, מיט די ליבלינגען פון לאדז El Brendel, M. White מאמענטען, טאפיט, זעלטענער אינהאלט, וואונדערשעהנע מעלאדיעס.

אויסער'ן פראגראם: FOX קלאנג-טאגעבוך און לאנד-אקטואליטעטען.

פאספארטוס אונגילטיג בי'ן אפריל. אנהויב 4.30. שבת און זונטאג-פארמיטאגען-פא-שטעלונג פון 12—3 נאכמ. צו 75 גר. און 1 זל.

ספארט-בעוועגונג

ספארט-פעראיין „מכבי"

פעראייניגונג פון „חשמונאי" און „קדימה".

אין די יודישע ספארט-קרייזען אין לאדז האט ארויסגערופען א גרויסע צופרידענהייט די פעראייניגונג פון „צוויי סימפאטישע יודישע פעראיינען „חשמונאי" און „קדימה", וועלכע בילדען פון היינט און א גרויסע פעראיין אונטערן נאמען „מכבי". דער נייער פעראיין האט אלע מעגליכקייטען פון ווייטערע ענטוויקלען זיך און וואקסען, וואס מיר ווינשען איהם.

כדי צו דאקומענטירען דעם פאקט פון דער פעראייניגונג איז פארגעקומען שבת פארגעקומען דער ערשטער פוסבאל מעטש פון נייעם „מכבי" מיט הכוח.

„מכבי" — „הכח" 0:3 (0:2)

די דאזיגע 2 יודישע פעראיינען האבען זיך בעגעגענט אין א פריינדשאפטליך-ברידערליכע כער מעסטונג. „הכוח" האט געשוינט איהרע כוחות און די געהאלטען פאר די שווערע קאמפען, וואס שטעהען איהר פאר אין דער נאהענטסטער צייט און דעריבער האט זי צום מעטש מיט „מכבי" ארויסגעשטעלט א צווייטען צוזאמענשטעל, דער איינציגער פון דער „א"-מאנשאפט איז געווען דער טויערמאן ראפאפארט.

די מאנשאפט פון מכבי איז בעשטאנען פון א צוזאמענשטעל פון די כמעט בעסטע שפילער פון ביידע געוועזענע פעראיינען. דער צוזאמענשטעל איז געווען א גליקליכער, ווייל „מכבי" האט די גאנצע צייט פון שפילען געהאט א געוואלדיגע איבערמאכט איבער „הכוח" און וואלט די אנגריפס-ליניע פון „מכבי" געווען בעסער דיספאנירט צו שיסען אויפ'ן טויער אדער וואלט אין טויער פון „הכוח" געשטאנען אן אנדערער ווי ראפאפארט, וואלט דער רעזולטאט געווען א פיל גרעסערער פאר „מכבי".

די פערטיידיגונג און הילפס-ליניע פון „מכבי" איז בשום אופן נישט אפגעשטאנען פון יעדער „ג"-קלאסיגער מאנשאפט. אביסעלע שוואכער איז געווען די אנגריפס-ליניע. נאך דער העלפט האט „הכוח" געוואלט ראטעווען די סיטואציע דורך אריינשטעלען אין דער מאנשאפט באלוואמען און פרעסערן. אבער אויך דאס האט געהאט א קבאפע פעולה. „מכבי" האט דעם מעטש פערדינט געוואונען. ריכטער — ה' ראקאווסקי.

מייסטערשאפט פון „א" - קלאס.

דער איבטעריגע צו די דאזיגע מעטשען העדט אלץ נישט אויף, די רעזולטאטען זענען אזעלכע וואס שאפען אלץ מעהר עמאציע.

ל.ט.ס.ג. — „ארקאן" 0:0.

די צוויי פרעטענדענטען אויפ'ן 1-טען ארט אין דער טאבעלע האבען נישט געקענט דערגרייכען קיין טויער. יעדער איז אוועקגעגאנגען מיט איין פונקט ביי אהן-טויערדיגען רעזולטאט.

וו.ק.ס. — בוזשא 1:1.

די מיליטערישער מאנשאפט, דער פאראיעהריגער לאדזער מייסטער איז מעהר נישט אין דער פארם און האט נישט געקענט געוואונען די כחר-מעסטונג מיט דער פאביאניצער „בוזשא".

ווידזעוו — טוריסטען 4:5.

אנ'אמת'ע איבערראשונג האט נעכטען געמאכט די ארבייטער-מאנשאפט ביז 15 מינוט פאר'ן סוף פון שפילען האבען די טוריסטען געפיהרט 0:4. ערשט דעמאלט האט זיך „ווידזעוו" א ריס געגעבען צום זיג און דערגרייכט 5 טויערען. דאס לעצטע טויער פון אנ'עלף-מעטער.

פ.ט.צ. — ל.ק.ס. 1בע 1:1

די שכינה האט זיך אויך אפגעריקט פון דער ל.ק.ס.-ישער רעזערוו-מאנשאפט. אין פאביאניץ האט זי רעמיזירט מיט פ.ט.צ.

מייסטערשאפט פון „צע"-קלאס

שטערן — קראפט 1:2.
„יוטזשענקא — מארגענשטערן 4:4
קאנסטאנטינער ספ.-קלוב — טרומפעלדאר 1:3
„קאליאוועע — „בר-כוכבא" 1:3.
פאזנאנסקי — קרושענדער 0:3
גייער — מכבי (פאביאניץ) 1:8.

לייכט - אטלעטיק.

אין קאראלעווער וועלדעל איז נעכטען פארגעקומען דער ערשטער מאנשאפטס-לויף פאר פרויען אויף 1500 מעטער אויף דער בעלויבונג פון יודישען ספארט-קלוב „הכוח". ס'האבען אנטיילגענומען 3 מאנשאפטען צו 3 לויפערינס.

דאס ערשטע ארט האט פערנומען סיי אינדיווידועל און סיי אלס מאנשאפט ל.ק.ס..

אלס ערשטע איז געקומען מענטקובנא פון ל.ק.ס. אין 3 מינוט 53,2 סעקונדען, צווייטער גלאזשעווסקא ל.ק.ס., דריטע וויערנא (הכח), פיינער (הכוח) און לייזעראוויטש (הכוח).

דער פארזיצער פון „הכוח" האט דאן איבערגעגעבען די בעלוינונג דער געווינערישער מאנשאפט.

מאטאציקליסטען - ראיד ארום פוילען.

דער פארלעצטער עטאפ ארום פוילען אויף מאטאציקליסטען האט זיך נעכטען פערענדיגט אין לאדז. די מעטע איז געווען אויף אלעיא קאשטשושקי. ס'זענען אנגעקומען 22 מאשינען, אמבעסטען פאהרען די מאטאציקליסטען פון דער ווארשאווער „לעגיא" מיט 8 מאשינען. דאן די קראקאווער.

נאכ'ן איבערנעכטיגען אין לאדז זענען די כאהרערס אפגעפאהרען קיין ווארשא, וואו דער ראיד ענדיגט זיך. מיט דער ארגאניזאציע פון ראיד אין דער לאדזער וואיעוואדזטווע האבען זיך בעשעפטיגט „אוניאן" און „בר-כוכבא".

ליגע-מעטשען

פאגאן — קראקאוויא 0:0

לעמבערג, 24 (טעלעפאניש). פאגאן האט געהאט פאר א געגנער דעם עקסמייסטער „קראקאוויא" דער מעטש איז פערענדיגט געווארען מיט אן'אהן-טויערדיגען רעזולטאט.

וויסלא — טשארני 1:5 (1:2)

קראקא, 24 (טעלעפאניש) „וויסלא" האט די גאנצע צייט געשפילט מיט אנ'איבערמאכט. טשארני איז קוים געלונגען צו דערגרייכען אנ'עהרען-טויער

רוך — ל.ק.ס. 2:3 (0:2).

קאטאוויץ, 24 (טעלעפאניש) די אויבערשלעזישע מאנשאפט געפינט זיך אין א זעהר גוטער פארם, איהר איז אויך נעכטען געלונגען צו בעזיגען די לאדזער ליגע-מאנשאפט מיט 2:3. די טויערען פאר די לאדזער האבען דערגרייכט דירקאס און הערבשטרייך.

אינטערנאציאנאלע מעטשען.

ווארשא, 24 (טעלעפאניש). סקרא (ווארשא) — לאנגפור (דאנציג) 1:3.
ווארשאווער ארבייטער-רעפרעזענטאנץ — לאנפור 0:6.

פויזען, 24 (טעלעפאניש). ווארשא — ברעסלויער ספארט-פעראיין 3:0.

קראקא, 24 (טעלעפאניש!). גארבארניא — סלאוויא (מאראווא) 1:2.

יודיש טעאטער אין „פילהארמאניע", נארוטאוויטשא 20

לייטונג: א. בעזמאן.

צוויי פערזאן אויף איין בילעט!

היינט, מאנטאג, 9 אין אוונט צו דער לעצטער פארשטעלונג גיט דער

דירעקטאר און ארטיסט משה ליפמאן

די געלעגענהייט דער ברייטער מאסע זיך קומען געזעגנען מיט דעם וואר-שאווער אנסאמבל אין בראש מיט

עמיליע אדלער

וועלכע האט זיך נאר וואס אומגעקעהרט פון אמעריקא אין א נייעס- אך נישט געשפילטען שלאגער, וועלכער גייט מיט א ריזען-ערפאלג אין 2 ניו-יארקער יודישע טעאטערן

איך וויל א קינד!....

אין 3 אקטען פון סעם בלום. הויפט-ראל „סאפיע"-עמיליע אדלער.

בילעטען שוין צו בעקומען אין קאסע פון טעאטער.

אימפרעסאריא פון עמיליע אדלער'ס גאסטשפילען ה' סאלאמאן קוסטין.

קעמלען און אייזלען פיהרען דורך מדבריות

ביאַליסטאָקער טעקסטיל־אויסאַרבייטונגען

ביאַליסטאָק. אין ביאַליסטאָקער זעק־סטיל־וועלטעל מערקט זיך איצט אַ מאָדנע דערשיי־נונג: איין טייל פאַבריקאַנטען אַרבייט זעהר שטאַרק אויף אַלע כלים, און אַ צווייטע טייל — שוואַך, קוים וואָס עס ריהרט זיך.

די גרויסע אינדוסטריעלער טרייבען זייערע פאַבריקען מיט׳ן גאַנצן טעמפּ, אַפילו טאָפּעלע שיכ־טען, אַ דאַנק די היפּשע עקספּאָרט־בעשטעלונגען. טובגען אויפ׳ן ווייטען מזרח, אינדיע, כינע, האָנק־קאָנג און אַפילו קיין ארץ ישראל און סיריע אַן אַזעלכע געגענטען, וואו די סחורות ווערען איבערגע־שיקט דורך מדבריות מיט דער הילף פון קעמלען און אייזלען.

די קליינע פאַבריקאַנטען, אַקעגען־זשע אַרביי־טען אַפּאַטיש, אָן חשק, לייגען די סחורה אויפ׳ן פּאָליצע און וואַרטען אויפ׳ן היימישען סוחר, וועל־כער איז לעצטענס זעהר פאַראָרימט געוואָרען און יישט קרעדיט־פעהיג, אַזוי אַז געבענדיג איהם דעם חוצדעם האָט זיך לעצטענס אָרגאַניזירט אַ פּעקעל סחורה, ציטערן בעת מעשה די הענט...

פערבאַנד פון לוינשפּינערס מיט זייער ..ערע בעדינגונגען פאַר׳ן קליינעם פאַבריקאַנטעל, וועל־כער מאַטערט זיך אַזוי אויך מיט׳ן ביטערן שווייס צוליב דער געוואַלדיגער קאָנקורענץ און פרייזען־ירידה.

בכלל האָט זיך לעצטענס די ביאַליסטאָקער היימישע פּראָדוקציע פון אַ סך אַרטיקלען פער־קלענערט, גוטע דעקען למשל האָט מען אינגאַנצען אויפגעהערט אַרבייטען, ווייל די פאָדערונג פון אוי־סערליכען און אינעווייניגען מאַרק איז זייער קליין.

אויך „בורקע״ ווערט ביסלעכווייז פערשוואונ־דען פון מאַרק;

דאַגעגען זשע האָט אַ געוויסע היגע גרויסע פירמע לעצטענס אָנגעהויבען אַרבייטען אַ פרישען אַרטיקעל, וואָס פאַר ביאַליסטאָק איז דאָס אַ נייס: פּאַלטאָ־בופיי מ׳האָפט, אַז דאָס זאָל האָבען אַ גע־ווימען אָפּגאַנג און זיין דער שלאַגער פון סעזאָן אַ דאַנק דער גוטער אויסאַרבייטונג און פרייזוויר־דיגקייט.

הלוואי!

ערמאָרדעט 4 פּערזאָן

און דערשאָסען זיך אַליין

דער לעמבערגער אויספאָרשונגס־אַמט איז געכ־טען אינדערפריה אַלאַרמירט געוואָרען צוליב אַ שרעקליכען מאָרד און זעלבסטמאָרד, וואָס עס איז אויסגעפיהרט געוואָרען נישט ווייט פון לעמבערג אין דאָרף יושקאָוויצע.

דער 19־יעהריגער מיכאל מיקיעוויטש האָט געהאַט עפּעס אַ סכסוך מיט זיין פאַמיליע יועגען ירושה־ענינים, אַנומעלט ביינאַכט נאָך אַ יעקרינ האָט מיכאַל אַרויסגעכאַפּט אַ רעוואָלווע׳ פון דער קעשענע, אויסגעשאָסען צו זיין שוואָגער הערמאַן בעניא און צו זיין שוועסטער מאַריא. הערמאַן איז דערהרגעט געוואָרען אויפ׳ן אָרט און מאַריאַ איז שווער פערוואונדעט געוואָרען.

דאָס איז אָבער נאָך נישט געוועזען אַלץ דער מערדער איז דאַן אַוועקגעפאָהרען קיין האָראָזשי־טשא קרולעווסקי, זיך ביינאַכט איינגעבראָכען אין דער וואוינונג פון עמאַנועל טאָמאַשעווסקי און אויך דאָרט אויסגעפיהרט אַ דאָפּעלטען מאָרד: ער האָט דערשאָסען טאָמאַשעווסקין מיט זיין טאָכטער אַנאַ. דער דאָזיגער מאָרד איז ווידער געווען אַ נקמה־אַקט צוליב פערפיהרטער ליבע.

לאָדזער יודישער קאַמעראַל־טעאַטער

אַלעע 1־טער מאַי 2 (ניי רעמאָנטירט)

דירעקטאָר: דוד צעלמייסטער.

גאַסטשפּילן פון דוד הערמאַן־טעאַטער

מיט׳ן אנטייל פון פרעמיער פון דער ווילנער טרופּע

יוסף קאַמען

היינט, מאָנטאָג, 4 אַ זייגער נאָכמיטאָג פון 75 גר. ביז 2 זל. (ערשטע רייה)

„דער טויבער״ (ברויט־מיה) פון ד״ר בערגעלסאָן.

9 אָווענט „שווער צו זיין אַ יוד״ (דער בלוטיגער שפּאַס)

קאָמעדיע אין 3 אַקטען מיט אַ פּראָלאָג פון שלום עליכם. בעניי: יוסף קאַמען.

מאָרגען, דינסטאָג „יענקעל דער שמיד״

אינסצעניזאַציע און רעזשי: דוד הערמאַן. אַדמינ. לייטער: י. גאַריעלאָוו.

בילעטע צו בעקומען אין קאָנדיטאָריי פון ה׳ ראָשגאָלד (פּיעטריקאָווער 38) און אַ גאַנצן טאָג אין דער קאַסע פון טעאַטער.

ווען עס ברענען קלויסטערס אין שפּאַניען

(ענדע פון 3־טע זייט)

„דור הזהב״? — דאָס יודענטום וואָס האָט אַזוי הערליך געבליהט אין דעם לאַנד, און געוועבט אַ גאָלדענע טראַדיציע פון יהודה הלוי פון טאָלעדאָ פון משה בן מימון פון קורדובה ביז דעם שטאָל־צען און וואַרימען יוד און גרויסען שפּאַנישען מלוכה־מאַן דון יצחק אַברבנאל! — און דאַן דער גרויסער קלאַפּ און די גרויסע בעליידיגונג פון 1492, פּונ׳ם גירוש ספרד? — די געבראָכענע יו־דישע מאַכט און דער צובראָכענער שטאָלץ און די אַלע שפּעטערדיגע ביטערע אומבארחמנותדיגע פער־פאָלגונגען פון די גלחים! — די אונצעהליגע שייטער הויפענס, די משונהדיגסטע יסורים פון דער אינק־וויזיציע און דער עיקר אפשר דער בעליידיגטער יו־דישער שטאָלץ האָבען אויף אייביג פערשאָלטען די שוועלען פון שפּאַניען און עס איז געבליבען אַזאַ אומפערגעסליכער נר תמיד אין אונזערע הערצער נאָך דעם בליהענדען שטאָלצען יודישען ישוב אין שפּאַניען, אַ נר תמיד, וואָס לעשט זיך נישט אויס און טראָגט זיך פון דור צו דור איבער פון טאַטעס אויף קינדער און זאַפּט זיך איין אין אונז צוזאַ־מען מיט׳ן לערנען אין חדר, מיט׳ן געהען אין שוהל, מיט׳ן רעדען מיטן זיידען, אַ נר תמיד פון גרויסע יודישע ליידען, און אַ נר תמיד פון בעליי־דיגטען יודישען שטאָלץ.

*

אויפ׳ן מיטעללענדישען ים געפינען זיך די הערליכע שפּאַנישע בעלערן אינזלען. ס׳איז איינס פון די שענסטע ערטער פון דער וועלט. פּאָעטען, קינסטלער, רייכע וואַנדערער קומען דאָ זוכען אינ־ספּיראַציע אָדער אָפּרוהען זיך אויפ׳ן שויס פון דער הערליכער נאַטור. דאָ האָט דער גרויסער פּוילישער קאָמפּאָזיטאָר שאָפּען געשאַפען זיינע שענסטע ווערק דאָ וואוינען פיל מאַראַנען, מען רופט זיי דאָ „חוי־יא׳ס אָדער טשועטען״, זיי לעבען אָפּגעזונדערט און היטען אין דער שטיל אָפּ פיל יודישע דינים, זיי זענען זיך מתחתן נאָר צווישען זיך, ווען אַ יו־דישער וואַנדערער קומט צווישען זיי און זיי קריי־גען צוטרוי, פיהרען זיי איהם אַוועק אין אַ וואַלדי־גען געגענד פון די אינזלען אין פּאַלמאַ דע מאַ־יאָרקא, אין דעם וואַלד פיהרען זיי צו דורך פיל אומוועגען און שטעגען צו אַ בריים פערוואַקסען פעלד, וואָס ליגט ווי אַן אויסגעשניטענער קרייז צווישען געדיכטען וואַלד אַרום, אַז זיי קומען צו צו דעם אָרט הויבען די מאַראַנען אָן צו מורמלען זייערע תפילות, זיי בלייבען שטעהען פיל פחד און מורא, זיי נעהמען אָן דעם דורכגעוואַנדערטען יודען פאַר אַ האַנד און פרעגען נאָכאַמאָל:

— אָבער איהר זענט אַ יוד? —

און זיי הויבען אָן אַרומגעהען דעם גרויסען קרייז פעלד, אין אַכט ווינקלען פון דעם גרויסען פאַלד שאַרען זיי פונאַנדער די הויכע גרעזער און פאַר דעם יודען בעווייזען זיך אַכט גרויסע גראַניט שטיינער.

— וואָס איז דאָס? — פרעגט מען.

נאָר די מאַראַנען לייגען אַרויף אַ פינגער אויף די ליפּען:

— מען טאָר נישט רעדן דאָ. שפּעטער! —

און אַז מען האָט אַרומגעריכעלט די אַכט שטיינער זעצט מען זיך אַוועק אין אַ ווינקעל פון פעלד און די מאַראַנען דערצעהלען:

אויף די אינזלען זענען אַנטלאָפען פיל יו־דען פון שפּאַניען, די אינקוויזיטאָרען האָבען דאָ געכאַפּט 375 יודען, צווישען זיי אַכט רבנים, האָט מען זיי אַלע צוזאַמענגעקליבן דאָ אויף דעם פעלד און געבראַכט די אַכט גרויסע גראַניט־שטיינער. צו יעדען שטיין האָט מען צוגעשטעלט אַ רב און די גרויסע עדה יודען איז מיט זייערע ווייבער און קינדער געבליבען אין קרייז פון די אַכט שטיינער דער וואַלד איז געדיכט געווען אויף דעם אָרט, מען האָט געבראַכט גרויסע פּאַקעלען, און די גלחים האָבען אויסגערופען צו דער עדה יודען:

— נעהמט אָן אונזער גלויבען! —

און אין איין צייט האָט מען ביי די אַכט שטיי־נער אָנגעהויבען פייניגען די אַכט רבנים, האָט די עדה אָנגעהויבען וויינען פון שרעק, און פון צו־זעהן די יסורים פון די רבנים, נאָר מיטאַמאָל האָט מען פון די אַלע אַכט ערטער דערהערט אַ געזאַנג. דאָס האָבען די רבנים געזונגען פרומע תפילות און אין די שרעקליכסטע יסורים זענען זיי אויסגעגאַנגען מיט איין גרויס געשריי:

— בלייבט יודען! —

קיינער פון דער עדה האָט נישט געוואָלט הער־רען די רייד פון די גלחים. די אינקוויזיטאָרען האָ־בען אונטערגעצונדען דעם וואַלד און אַלע זענען פערברענט געוואָרען. מעהר האָט די שרפה נישט דערגרייכט, ווי ביז דעם קרייז פון די אַכט שטיינער און פון דעמאָלט אָן זענען שוין דורות אַדורך און אויף דעם פעלד וואַקסט מעהר קיין איין בוים נישט אויס, בלויז גרעזער, וואָס דעקען צו די אַכט שטיינער.

*

דאָס איז איינע פון די אונצעהליגע פאַקטען אָדער לעגענדעס וועגען די שפּאַנישע יודען. דאָס האָט מיר איבערגעגעבען אַ יוד, וועלכער איז דאָרט געוועזען און געזעהען די אַכט שטיינער און דאָס פעלד״ און איינער פון די „טשועטען״ האָט איהם דאָס דערצעהלט, אויף דעם פעלד קומען פון צייט צו צייט מאַראנען תפילה טון. איך האָב זיך דער־מאָנט די געשיכטע איצט, ווען עס קומען כסדר די ידיעות פון שפּאַניען, ברענען קלויסטערס, איז אין שפּאַניען שוין אויך נישט ניי. אין דער נאַכט פון 26־טען אויפ׳ן 27־טען יולי 1909 האָט מען אין שפּאַניען פערברענט 49 קלויסטערס און גע...אַס־טידען, דער נאָבעלער פאָלקס־פיהרער און לעהרער פערער איז דעמאָלט אַלס „גייסטיגער שול־דיגער״ אָנגעקלאָגט געוואָרען דורך דעם באַרצעלאָ־נער ביסקופּ און איז אָהן שום משפט אַכזריותדיג דערשאָסען געוואָרען. גאַנץ אייראָפּאַ איז דעמאָלט אויפגעטרייסעלט געוואָרען, דער אויפשטאַנד איז באַלד געוואָרען אינטערדריקט און די מאַכט ...ן די גלחים האָט זיך בלויז פערשטאַרקט אין שפּאַניען. אָבער — איצט איז עס ערנסטער. איצט זעהט עס שוין אויס דער אָנהויב פונ׳ם סוף פון דער יעזוי־איטישער מאַכט, און זאָל מען מיר מוחל זיין אַ קליינע נאַיוויטעט — איך לעז זעהר אויפמערקזאַם אַלע ידיעות פון שפּאַניען, איך לעז די איינצעלהיי־טען פון דעם רעוואָלט פון שפּאַנישען המון געגען קלויסטער, די שריפות דאָס פערשוועכען די פער־שידענע היילינקייטען און דאָס פחדנותדיגע אַנט־לויפען פון די גלחים און היילינע שוועסטער, און גראָדע דאָס לעצטע פערדריסט מיך זעהר, פאַרוואָס אַנטלויפען זיי אַזוי? — פאַרוואָס פערטיידיגען זיי נישט זייער גלויבען, אויב שוין נישט אַקטיוו איז כאָטש מיט אַ קרבן! — זאָל כאָטש עמיצער זיך מקריב זיין. בלייבען טריי די ווענט פונ׳ם קלויס־טער און פון די היילינע רעליקוויעס?! — זאָל עמי־צער פון זיי אַרויסווייזן ליבע צו דער רעליגיע — וועלכע זיי האָבען געפּרעדיגט מיט פייער און פייז און ווי עס פּאַסט פאַר היטער פון אַ רעליגיע זאָלען זיי נישט איבערלאָזן דאָס היילינע בילד, נאָר בעהעפטען זיך מיט דעם היילינטום! — פּונקט גערעדט — אַריינשפּרינגען אין די פלאַמען פון זייערע ברענענדע היילינקייטען! — האָט אַפילו איינער פון אַזוי פיל טויזענדער יעזואיטישע גייסט־ליכע נישט געפונען אין זיך דעם נויטיגען איבער־ליכען עקסטאַז אין גלויבען? — מיר יודען זענען שוין שטאָלצער אין גלויביגער געווען. וואָלט כאָטש איין צדיק אויסגעלייזט דאָס יעזואיטישע סדום! —

— י. חאַמ־הי.

(19

ו. איזראַעל

ליבע און טויט

סענסאַציאָנ. דראַמאַטישער ראָמאַן פון לאָדזער לעבן

— „אויב מ׳קען אויפהאַלטען די טרופּע אויף עטליכע טעג, וואָלט געווען זעהר געוואונשען. אין עטליכע טעג אַרום וואָלט איך געקומען מיט אַ פּרי־מאַדאָנע און מיר וואָלטען געקענט צוזאַמען פאָהרען. טעלעגראַפירט — וואָלאַדעק״.

די דאָזיגע דעפּעשע איז געווען פון נירענ־בערג׳ן. אַדאָלף און דער „כאַרט״ האָבען פערשטאַ־נען, אַז נירענבערג׳ן האָט זיך געשטאָפּען עפּעס אַ סחורה אין לאָדז און ער וואַרט אַז ער וועט געזונד ווערען, כדי ער זאָל די ביידע „פּרימאַדאָנע״ קענען מיטנעהמען מיט׳ן טראַנספּאָרט.

— ווי מיינסטו „כאַרט״ האָט אַדאָלף געפרעגט וועלען מיר קענען וואַרטען עטליכע טעג.

— איך האַלט דאָס פאַר אונמעגליך. מאָרגען געהט אָפּ אונזער שיף, דאָס איז די איינציגע „בלאַ־טע״ און בעצאָהלטע שיף וואָס געהט אָפּ היינטיגען חודש פון האַמבורג, מיר קענען דעריבער נישט וואַרטען אויסער מיט עטליכע טעג שפּעטער צו געהען אויף „גראַנדע״.

אַדאָלף, וועלכער האָט זיך בכלל געוואָלט אַר־רויסדרעהען פון מיטפאָהרען מיט׳ן טראַנספּאָרט, האָט געפּרובט צוצורעדן דעם „כאַרט״ אַז ער זאָל צוואַרטען מיט׳ן אַוועקפאָהרען, אָבער יענער אַלס אַלטער פּראַקטיקאַנט האָט זיך בשום אופן נישט געלאָזט צורעדן און דווקא פערלאַנגט אַז דער טראַנספּאָרט זאָל אָפּפאָהרען מיט דער נאָהענסטער שיף, אַדאָלף האָט דעריבער געענטפערט טעלע־גראַפיש „וואָלאַדעק׳ן״, אַז זיי קענען נישט וואַרטען און זענען אָפּגעפאָהרען מיט דער טרופּע״.

— — — — — — — — — — — —

הענריק נירענבערג איז גוט געהיטען געוואַרען פון דעם דעטעקטיווס געהילף ראַלף.

דער געניטער יונגער דעטעקטיוו אין פערשיי־דענע קאָסטיומען און מאַסקעס איז גאַנצע טעג גע שטאַנען פאַר נירענבערגס וואוינונג און באַכגע־פאָרשט יעדען איינציגען וואָס איז דאָרט אַהין אַר־ריינגעגאַנגען און ווער ס׳איז פון דאָרט אַרויסגעגאַנ־גען. ראַלף האָט זעהר גוט געוואוסט, אַז צו נירענ־בערג׳ן איז געקומען „אַדאָלף״ און אויך „יאַנקעל נאַטשאַלניק״ ער האָט זיך פעראינטערעסירט מיט די דאָזיגע צוויי פערשוינען און זיך דערוואוסט, אַז איינער איז אַן אַלפאָנס, און דער אַנדערער פער־נעהמט זיך מיט אַלערליי טונקעלע געשעפטען, ס׳איז שוין פאַר איהם קלאָר געוואָרען, אַז נירענ־בערג, איז נישט דער, פאַר וועמען ער גיט זיך אָן און אַז זיין שיף איז געדעכט געווען זאָגענדיג, אַז נירענבערג איז אַ געפעהרליכער פערברעכער, שטעהענדיג אַמאָל פאַר׳ן טויער, האָט ראַלף בע־מערקט נירענבערגס דינסטמיידעל, געהט אַרויס פון דער וואוינונג, און האַלט אַ טעלעגראַפישען בלאַנקעט אין האַנד. דאָס דינסטמיידעל האָט ראַלף געקענט פון דעמאָלט ווען ער האָט געמאַכט זיין וויזיט ביי נירענבערג׳ן.

— אויב אַ טעלעגראַמע, האָט זיך ראַלף גע־טראַכט בין איך אויך אַ בעלן צו וויסען וואוהין ני־רענבערג טעלעגראַפירט און צוליב וואָס פאַראַ גע־שעפט.

ראַלף איז פון דערווייטענס נאָכגעגאַנגען די דינסטמיידעל און זיך טאַקע איבערצייגט אַז זי געהט אויף דער פּאָסט אָפּגעבען די טעלעגראַמע.

ראַלף האָט זיך אַוועקגעשטעלט גלייך הינטער דער דינסטמיידעל אין דער רייה וואָס האָט געפיהרט צום פענסטערל, וואו די בעאַמטין האָט כסדר ערלעדיגט איינעם נאָכ׳ן אַנדערען.

ווען נירענבערגס דינסטמיידעל איז צוגעגאַנגען צום פענסטערל, איז ראַלף צו איהר זעהר נאָהענט צוגעגאַנגען און אַריבערבויגענדיג זיך איבער איהר האָט ער געפּרובט נאָכצוקוקען וואָס אין דער דע־פּעשע איז געשריבען, ער האָט אָבער בשום אופן נישט געקענט אַדורכליינען, און דעריבער האָט ראַלף אַרויסגענומען די פול־פעדער פון דעם בוזעם־טאַש און מאַכענדיג דעם אָנשטעל ווי ער וואָלט געוואָלט עפּעס אויפשרייבען האָט ער פליצ־לונג דעם גאַנצן טינט אַרויפגעלאָזען אויף דעם בלאַנקעט.

די בעאַמטין האָט זיך אַפילו צובייזערט, האָט דער קאַוואַליר איז געווען אַזוי אונגעשיקט, און ערקלערט, אַז זי קען נישט אָננעהמען די דעפּעשע, און אַז דאָס מיידעל מוז איבערשרייבען דעם אינ־האַלט.

ראַלף האָט זיך זעהר העפליך ענטשולדיגט פאַר דעם מיידעל.

— אָ, ווי אונגעשיקט איך בין, האָט ער גע־זאָגט מיט פאַרוואורף צו זיך אַליין, אָבער איך בין נישט אינגאַנצן שולדיג, מיין פעדער זעהט ... איז קאַליע געוואָרען, ענטשולדיגט פריילין, פאַר דער קליינער אונאַנגענעהמליכקייט, וועלכע ... דאָך צום גליק צו פערבעסער...

דאָס דינסטמיידעל האָט זיך אַביסעל פער־שעהמט און געזאָגט:

— איך קען ליידער נישט שרייבען און וועל מוזען אַהיימגעהן מ׳זאָל מיר דאָס איבערשרייבען.

— אָבער חלילה, האָט ראַלף געענטפערט, צו וואָס זאָלט איהר ערשט פערלירען צייט און וועג, איך וועל אייך גערן איבערשרייבען די דע־פּעשע, ס׳איז נישט קיין גרויסע זאַך. ענטשולדיגט נאָכאַמאָל פריילין.

דאָס מיידעל האָט זיך בעדאַנקט און ראַלף האָט זיך גענומען איבערצושרייבען די דעפּעשע, ער האָט געליינט:

„אויב מ׳קען אויפהאַלטען די טרופּע עטליכע טעג וואָלט געווען זעהר געוואונשען. אין עטליכע טעג אַרום וואָלט איך געקומען מיט אַ פּרימאַדאָנע, און מען וואָלט געקענט צוזאַמען פאָהרען. טעלע־גראַפירט — וואָלאַדעק״.

ראַלף האָט דאַן איבערגעשריבען דעם אַד־רעס: „האַמבורג, האָטעל צום שוואַרצען אָדלער, פאַר׳ן דירעקטאָר אַרענסקי״. די דאָזיגע אַדרעס האָט ער זיך אין זינען אַריינגענומען, ער האָט איבער־געגעבען די דעפּעשע דעם דינסטמיידעל, נאָכאַמאָל זיך ענטשולדיגט און אַוועק גלייך צו זיין שעף.

טשאַרלס ערליי האָט אויסגעהערט די גאַנצע געשיכטע און איז געווען איבעראַשט, ער האָט גע־וואָרט אויף פערשידענע געמיינהייטען מצד ניר־ענבערג׳ן אָבער ער האָט זיך נישט געקענט פאָרשטעלען, אַז נירענבערג געהט אויף אַזאַ וועג. דער אינהאַלט פון דער דעפּעשע איז פאַר׳ן דע־טעקטיוו געווען פולשטענדיג פערשטענדליך און קלאָר.

(פאָרטזעצונג קומט)

קלאַנג-פילם-קינא-טעאטר הײַנט יום-טוב-פּרעמיערע! פּרעכטיג פילם-קונסטווערק פול מיט לעבען, זאַרגלאָזען הומאָר און גרויסער ליבע א. ג.

„ליבעס-וואַלץ"

ERYK POMER רעזשי פון
שעפער פון „אונגאַרישער ראַפּסאָדיע"

אין די הויפּט-ראָלען: די רייצענדע און זיסע LILJAN HARVEY און ריטער-ליכער WILLY FRITSCH

אָנהויב הײַנט 2 א זייגער ביטאָג, אין געוועהנליכע טעג – 5 א זייגער נאָכמ. פּאָפּולערע פּרייזען פון די פּלעצער. דער זאַל איז ווענטילירט.

קינא פריהער פלארא **ERA** זאַווישא 22 (באַלוט)

אָנהויב 5 נאָכמ. שבת, זונטאָג און יום-טוב 1 בייטאָג
ספּעציעלע צוגעפּאַסטע מוזיק, אויסגעפיהרט פון פערשטאַרקטען סימפאָנ. אָרקעסטער
דער זאַל איז מעכאַניש ווענטילירט.

אלע קומען הײַנט זעהען צום לעצטען מאָל

דעם גרויסען יום-טוב-דאָפּעלטען שלאַגער-פּראָגראַם!

1) „הבדלה" (אָדער דער ממזר — א משומד) ריהרענדע דראַמע פון יודישען לעבען.

2) „טראַגעדיע פון געליבטע" אין די הויפּט-ראָלען: Liana Haid, G. Fröhlich, A. Schlettow

---

DR. MED.
L. Pikielny
אוראלאג
ספּעציאַל-ארצט פאַר נירען, בלאָז און אורין-קראַנקה.
NAWROT 8, tel. 2,19-90
ויזהמט אָן פון 4–7 אָוענד.

Dr. med. NIEWIAŻSKI
ספּעציאַליסט פאַר סיפיליס, טריפּער און הויט-קראַנקהייטען, בעהאַנדלונג פון מענער-שוואַכע
אַנדזשעיאַ 5, טעל. 159-40
נעמט אָן פון 8–11 און פון 5–9 אָוו.
זונטאָג און יום-טוב פון 9–1 פאָרמ.
באַזונדערע ווארטע-זאַל פאַר פרויען.

Doktór KLINGER
ספּעציאַל-ארצט פאַר ווענער. שע. הויט- און האָר-קראַנקהייטען
ANDRZEJA 2, tel. 132-28
נעהמט אָן פון 9–11 פריה און פון 5–8 אָוענד און פון 1–2 נ"מ אין דער „לעטשניצע פּעטריקאָווער 62"

Dr. med.
M. Rosenthal
ספּעציאַליסט פאַר אַקושעריע און פרויען-קראַנקה.
11-go Listopada 19 (קאָנסטאַנטינער)
telefon 223-34 טעלעפ.
נעהמט אָן פון 4 ביז 6 אָוענד און „לעטשניצע „פּאָמאָץ" ליסטאָנאָווסקיעגאָ 1 (שלעקטערשער) פון 1–2 נאָכמיטאָג.

לעטשניצע פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען
רענטגען-אינסטיטוט און ערצליך-דענטיסטישער קאַבינעט
זגערזשער 17, טעל. 116-33
ד"ר גאָלדשטיין-פּאָלאַק אויגען-קראַנקה. פון 1–2
ד"ר ווײַנבערג אינערן, הערץ און לונגען פון 1–2 און פון 6–7
ד"ר יוסטמאַן נערווען-קראַנקה. פון 12–2
ד"ר סטופּעל רענטגען פון 12–2 און 4–6
ד"ר פּאַפּיערני פרויען- און געבורטס-הילף פון 11–$1\frac{1}{2}$
ד"ר קאָנסטאַנטער כירורגישע קראַנקה. פון 5–6
ד"ר ראַקאָווסקי נאָז, האַלז און אויערן-קר. פון 10–11, 2–3 און פון 6–7
ד"ר ראָזענצווייג קינדער-קראַנקהייטען פון 11–12 און פון 4–5
ד"ר רזשאַנער הויט- און געשלעכטס-קר. פון 1–2
נ. ראָזעס צאָהן-ארצט פון 9–1
א. גראָדזענטשיק צאָהן-ארצט פון 3–7

צאָהן-זונגהיילונג, פּלאָמבירונגען, קראָנען, פּראָטעזען א.א.וו. בײַ דער לעטשניצע איז געעפענט געוואָרען א רענטגען-אינסטיטוט. — היילונג פון הויט-קראַנקהייטען פון קאָפּ (פּאַרך) מיט רענטגען-שטראַלען, פאַר בעשטראַלונג און דורכלייכטונג, קוואַרץ-לאַמפּען, דיאַטערמיע, עלעקטריזאַציע
אלע מעגליכע אַנאַליזען.
אימפּונגען נעגען שאַרלאַך ושקאַרלאַטין.
די לעטשניצע איז אויך אָפען זונטאָג.
וויזיטען איז שטאָט.

צו פערקויפען
א פּלאַץ עוו. 2 פּלעצער
אויף פּאָמאַרסקאַ גאַס מיט גוטע בעדינגונגען.
צו ערפאַהרען טעל. 191-96 מעקלערס געווינש

ביליג קען מען בעקומען אַלעראַרט
ברילען און גלעזער
בײַם בעוואוסטען אָפּטיקער
מ. הערשקאָרן פּושעיאַז 2
עק פּעטריקאָווער
בעמ.: מיט דעם אָפּטיק-געשעפט פון ציגעל-גאַס האָב איך קיין שום שייכות נישט. אלע ארט רעפּעראַציעס ווערען אויסגעפיהרט ביליג און גוט.

האַלאַ, לעטניקעס!
לאָזט נישט אייער פערמעגען אויף הפקר!
ווילט איהר האָבען א רוהיגע זומער-וואוינונג, מוזט איהר זאָרגען, איידער אייער פאַמיליע פאָהרט אוועק אויף דער נאַטור, פאַר מינימאַלע קאָסטען פערזיכערען אייער היים געגען גנבה און שרפה.
אינפאָרמאַציעס ווערען ערטיילט אומזיסט
אין ביוראָ בזזין, לאָדז, אַגראַדאָווא 3 טעלעפאָן 191-48 און בײַ שלעזינגער, לאָדז שרודמיעסקאַ 47 (פריהער נאַוואָ-צעגעל-ניאַנאַ 17, טעלעפאָן 211-22. 2788

„SANATO"
כירורגיש-וועכנעריז-אַנשטאַלט
אַגראַדאָווא 10, טעל. 213-57
1-טע און 2-טע קלאַס
גינעקאָלאָגיש-וועכנעריז-אַבטיילונג
ד"ר ש. אייגער, ד"ר י. בוים, ד"ר רייטלער-קוריאַנסקאַ ד"ר וו. אייכנער
פּרייז פון אַגעבורט
אין 2-טע קלאַס צוזאַמען מיט פערהיטונגס-מיטלען
200 זל.
אויפזיכט איבערן קינד דר. י. פאַלאַכאָוו
כירורגישע אַבטיילונג פון ד"ר מעד. מ. קאָנטאָר
עמפּפאַנגס-שעה'ן פון 1 ביז 2 נאָכמיטאָג.
אויגען-אַבטיילונג פון ד"ר מעד. י. קראַוש
עמפּפאַנגס-שעה'ן פון 11 ביז 12 נאָכמיטאָג.

PORADNIA WENEROLOGICZNA
פון דאָקטוירים-ספּעציאַליסטען
זאַוואַדזקאַ 1.
נאָר פאַר וועגערישע הויט-קראַנקה. און מענער-שוואַכע אַנאַליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפּער. קאָנסיליומס מיט ספּעציאַליסטען פון אוראָלאָגישע און נערווען-קראַנקהייטען.
קוואַרץ-לאַמפּ. עלעקטרישער הייל-קאַבינעט קאָסמעטיק.
— טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אָוענד. —
פון 11 ביז 12 בײַ טאָג און פון 2 ביז 3 נאָכמ.
נעמט-אָן א פרוי-דאָקטאָר נור קינדער און פרויען זונטאָג פון 9 פריה ביז 2 נאָכמיטאָג.
- באַזונדער ווארטע-צימער פאַר פרויען. -
וויזיט 3 ז.

Dr. Z. RAKOWSKI
פאַר אויערן-, נאָז-, האַלז- און לונגען-קראַנקהייטען
9 קאָנסטאַנטינער 9 טעלעפאָן 127-81
שפּרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7. נעמט אויך אָן אין לעטשניצע זגערזשער 17 פון 10 — 11 און פון 3—5

DR. MED.
Haltrecht
ספּעצ.-ארצט פאַר הויט און געשלעכטס-קראַנקה.,
נעמט אָן פון 8 - 10 פריה, און פון 6 ביז 8.30 אָוו.
זונטאָג פון 9 ביז 12 בײַטאָג.
פּיעטריקאָווער 10
נעמט אָן אין לעטשניצע סאַניטאַס Śródmiejska 8
פון 12^{30} ביז 1^{30} נאָכמ.

איבערצוגעבען
3 צימערן און קיך מיט זעמטליכע בעקוועמליכ-קייטען 2 שטאָק אין צענט-רום, עווענטועל אָבצוגע-בען 2 צימערן מיט דער בענוצונג פון דער קיך און באָדע-צימער. צו ער-פאָהרען פּיעטרקאָווער 85 רעכטע אָפיצינע, 1. איינ-גאַנג, 2-טער שט., לינקס.

א פריליין
וואָס קען גוט בעשטעלטע קליידער נייען, אויך א לערן-מיידעל קענען זיך מעלדען צו
וואַידיסלאַווסקי זאַוואַדזקאַ 17. 3081

צו פערדינגען
א צימער אויפן חודש עווענט. אויף קוואַרטאַל-געלד. צו ערפאַהרען
קאָנסטאַנטינער 23 וואָלינגנג 10. 3078

צו א קאָמאַשען-שטעפּער
ווערט געברויכט א גוטער קוואַליפיצירטער נייער און ריכטעווער בײַ נאַדעלמאַן זאַכאַדניאַ 54

א פאַבריקס-לאָקאַל
מיט אלע איינריכטונגען צווישען אַגראָדאָווא און פּלאַץ וואָלנאָשטשי איז צו פערמיטען, אויך א שיק-יונגעל קען זיך מעל-דען אַלעס צו ערפאַהרען נאָוואָמיעסקאַ 9, גראָס

קינא-טעאטר
ZACHĘTA
26 זגערזשער 26
הײַנט און ווײַטערע טעג!
גרויסער יום-טוב-פּראָגראַם!!!
„בײַזווילינע לאַווינע"
גרויסע לעבענס-דראַמע, וואָס אילוסטרירט די שוואַכ-קייט פון א מאַנספּערשוין צו א ראַפינירטער פרוי.
אין די הויפּט-ראָלען:
MARY KID i MICHAŁ VARKONYI
נעכסטער פּראָגראַם:
„די בעקאַנטע פון שלאַף-וואַגאָן"
אָנהויב פון די סעאַנסען: אין געוו. טעג 4 נאָכמ. שבת, זונטאָג און יום-טוב — 12 בײַטאָג .'. דער זאַל ווערט מעכאַניש ווענטילירט

זיכערע הילף און א רפואה
אהן א אָפּעראַציע, אָן בלוט, אהן א מעסער און אהן בלוט-פערגיסונג פאַר קראַנקע אויף קילעס פאַר מענער ווײַבער און קינדער. פערשידענע קאַליקעס אין גוף פאַר הויסערס און פיס

פערלאָזט אייך נישט, ווײַל דער ווינקעל-בראָך ווערט גרויס אזוי ווי א מענשען-קאָפּ, אָדער אזוי ווי א וואַסער-קאַן און עס פעלט שוין אין דעם פוס און דער קראַנקער איז אין א גרויסער סכנה דורך פערדרייען די קישקעס ווערט ער בראָנדיג און שטאַרבליך. ספּעציעל געמאַכטע היל-באַנדאַזשען אויסגעצייכענט גוט דורך גרויסע פּראָפעסאָרען מיט מײַנע בע-האַנדלונג און פון דײַטשען פּראָפעסאָר

דאָקטאָר בראָכבערונג בעזמטיגען זיכער דעם שוואַרטען און געפעהרליכסטען בראָך. אויך פאַר הויקערס לײַמונגען מיט הייל-גאַרטעלען און אפּאַראַטען פאַר פערקרימטע פיס און פלאַך-פיס ספּעציעלע אײַנלאַגען אין די שיך. קינסטליכע מיטעלע פיס און הענט, גומענע זאָקען פאַר די גראָסטע קראַנקע אָדערן.
עמפּפאַנגען פון 9 ביז 1 בײַטאָג און פון 3 ביז 7 אין אָוענד.

אָרטאָפּעדישע אַנשטאַלט
Specialist J. RAPAPORT Ortoped
von Lemberg Łódź, WOLCZANSKA 10,
tel. 221-77, front, parter.

בעמערקונג: דאָס פּערזענליכע ערשײַנען פון די קראַנקע איז אומבעדינגט נויטיג. דיפּלאָמען האָבען אויסגעשטעלט פאָלגענדע אוניווערזיטעטס-פּראָפעסאָרען: פּראָפ. ד"ר בעראַנעס, פּראָפ. דר. י. מאַרישלער, פּראָפ. ד"ר בר. קיסלאַנאָווסקי און אויך אַנדערע.
מיר נעהמען אויך אָן פערזיכערטע פון דער קראַנקען-קאַסע,

דאַנקזאַגונג.
דעם ה. ספּעציאַליסט י. ראַפּאָפּאָרט, וואוינהאַפט אין לאָדז, וואָלטשאַנסקאַ 10 דריק איך אויס מײַן דאַנקבאַרקייט פאַר אויסהיילען מיר די זעהר שווערע בראָך-רופטור אַבערד 25 יאָהר האָב איך געליטען פון שטענדיגע ווייטאָג-שמערצען און היינט, א דאַנקבאַרקייט גרויסען ספּעציאַליסט בין איך פריי פון לײַדען און פעהיג צו דער אַרבײַט. דערמיט דריק איך אויס איהם מײַן הערצינסטע דאַנקבאַרקייט.
Tema Rozenblum.

Dr. med. **J. Lubicz**
כירורג-אָרטאָפּעד
האָט זיך איבערגעצויגען פון גדאַנסקאַ 28 אויף פּאָלודניאָווא 9, טעל. 183-17
קראַנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערקרימונגען פון די פּלייצעס און גלידער
אייגענע פּראָטעזיע פון זעמטליכע אָרטאָפּעדישע אַפּאַראַטען, ווי: הקלערקעס אויף פּלאַטפוסען, קינסטליכע הענט און פיס, גאָרסעטען א. ז. וו.
נעמט אָן פון 2,30 ביז 4,30 נאָכמיטאָג.

יעדער איינציגער
האָט זיך אי-בערצייגט, אַז פאַר
מעבעל
דיוואַנעס, פּעלצען, נייה-מאַשינען, גאַרדעראָבען אז"וו
צאָהלט די העכסטע פּרייזען
א. ווײַלצמאַן שענקעוויטש 23
טעלעפאָן 191=00.
בײַ מיר איז שטענדיג פערשידען געניצטע מעבעל אין גוטען צושטאַנד צו פערקויפען.

אַבאָנעמענטס-פּרייז: אין לאָדז — 5 זל. א חודש מיט צושטעלען א היים; אויף דער פּראָווינץ מיט א פּאָסט-פערזאַנד — 8 זל.
מען איינצאָלט און טערמינען די אַבאָנעמענט אין דער פערלאַג. די אַדמיניסטראַציע איז אָפען בײַטאָג און בײַנאַכט.

אַנאָנסען-פּרייז: פאַר'ן טעקסט—18 גר. פרײַטאָג און ערב יו"ט—24 גר. אין דער זייט 8 שפּאַלטען

אין טעקסט—40	60—	4
נאָכ'ן טעקסט—12	18—	8

[illegible] דער שטאָט 50 פּראָצ. טייערער. אויסל. 100 פּראָצ. טייערער. מעלדונגען—10 גר. א וואָרט

Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami. Ch. J. Brzustowski i D. Zilberberg. Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman
[illegible] „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.